

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
(назва навчально-наукового інституту)

Кафедра маркетингу, менеджменту та публічного адміністрування
(назва кафедри)

ДОПУСКАЮ ДО ЗАХИСТУ
Гарант освітньої програми

_____ Барабанова В.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 20 _____ року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти _____ бакалавр
(назва освітнього ступеню)

зі спеціальності _____ 073 «Менеджмент»
(шифр і назва)

освітньої програми _____ «Менеджмент»
(назва)

на тему: «Управління інвестиційною діяльністю на підприємстві»

Виконав:

здобувач вищої освіти

Бадіца Антон Валерійович
(прізвище, ім'я, по-батькові)

_____ (підпис)

Керівник:

доцент д.е.н., доцент Приймак Н.С.
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Засвідчую, що у кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Здобувач вищої освіти _____
(підпис)

Кривий Ріг
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
Кафедра маркетингу, менеджменту та публічного адміністрування
Форма здобуття вищої освіти денна
Ступінь бакалавр
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Освітня програма 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми

_____ В. В. Барабанова
підпис

«_____» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
Бадіці Антону Валерійовичу

прізвище, ім'я, по батькові

1.Тема роботи: УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Керівник роботи: доктор економічних наук, доцент Приймак Н. С.
науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали

Затверджені наказом ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського
від "11" січня 2021 р. №

2. Строк подання здобувачем ВО роботи "07" червня 2021 р.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правові акти України, звітність та установчі документи ПрАТ «ПівніГЗК», матеріали мережі інтернет, періодичні видання, монографічна література, навчальні та навчально-методичні матеріали.

4. Зміст (перелік питань, які потрібно розробити):
теоретико-методичні основи управління інвестиційною діяльністю підприємства;

аналіз ефективності управління інвестиційною діяльністю в умовах ПрАТ «ПівніГЗК».

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).
Таблиці, графіки, діаграми, схеми.

(За потреби зазначаються П.І. по Б. консультантів за розділами роботи)

6. Дата видачі завдання: «11» січня 2021 р.

7. Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір напряму дослідження, аналіз бази та літературних джерел, визначення об'єкту, предмету та завдань дослідження. Формулювання, обґрунтування та затвердження теми кваліфікаційної роботи	до 25.01.2021	
2	Аналіз та узагальнення теоретичних розробок теми кваліфікаційної роботи	до 27.02.2021	
3	Опис методики дослідження предмету кваліфікаційної роботи	до 20.03.2021	
4	Апробація методики аналізу предмету кваліфікаційної роботи	до 01.05.2021	
5	Формування висновків та рекомендацій щодо розв'язання проблеми, встановлених в результаті аналізу	до 22.05.2021	
6	Попередній захист	до 28.05.2021	
7	Оформлення та представлення роботи на кафедрі	до 07.06.2021	
8	Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність тексту	до 07.06.2021	
9	Оформлення презентаційних матеріалів, проходження нормоконтролю	до 07.06.2021	
10	Захист дипломної роботи	до 19.06.2021	

Здобувач ВО _____ П. І. Б.
(підпис)

Керівник роботи _____ П. І. Б.
(підпис)

РЕФЕРАТ

Загальна кількість в роботі: сторінок 62, рисунків 7, таблиць 17, формул 42, додатків 6, використаних джерел 57.

- Об'єкт дослідження: управління інвестиційною діяльністю підприємства.
- Предмет дослідження: ефективність управління інвестиційною діяльністю підприємства.
- Мета дослідження: розкриття концептуальних особливостей управління інвестиційною діяльністю підприємства, підвищення його ефективності шляхом удосконалення методичного комплексу оцінки результативності підприємства на прикладі ПрАТ «ПівнГЗК».
- Методи дослідження: емпіричні методи, аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, методи стратегічного планування, сучасні методики структурно-функціонального підходу, табличний, графічний, статистичний, аналітичний методи обробки та аналізу інформації.
- Основні результати дослідження: в першому розділі розкрито концептуально-теоретичні засади управління інвестиційною діяльністю на підприємстві, досліджено, узагальнено та удосконалено наукові методики оцінки інвестиційного менеджменту підприємства; у другому розділі здійснено практичну реалізацію розробленої методичної бази, надана загальна характеристика ПрАТ «ПівнГЗК», проаналізовано його систему управління, визначено поточну корпоративну та конкурентну стратегії, оцінено його фінансовий стан, джерела формування інвестиційних ресурсів, досліджено конкурентну позицію комбінату на ринку металосировини Дніпропетровського регіону, організацію та ефективність управління інвестиційною діяльністю.
- Ключові слова: *інвестиції, інвестиційна діяльність, управління інвестиційною діяльністю.*

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1 Економічна сутність, принципи, функції, завдання та етапи управління інвестиційною діяльністю підприємства	8
1.2 Методика оцінки ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УМОВАХ ПрАТ «ПівнГЗК»	21
2.1 Загальна характеристика ПрАТ «ПівнГЗК», його система управління та стратегія	21
2.2 Дослідження джерел формування інвестиційних ресурсів ПрАТ «ПівнГЗК»	27
2.3 Організація та ефективність управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «ПівнГЗК»	34
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	52

ВСТУП

Актуальність теми. Стратегія соціально-економічного розвитку України до 2030 року потребує структурних перебудов та впровадження інновацій спрямованих на розширення економічної інфраструктури країни. Для економічного сектору держави однією із ключових складових її загального розвитку є забезпечення сталого підвищення обсягів виробництва валового національного, внутрішнього продуктів та відповідно зміцнення власної конкурентної позиції на міжнародних ринках. У даному процесі, особливо в умовах перехідної економіки з великою часткою продукції сировинного характеру, відіграють показники інвестиційної привабливості. Саме вони визначають подальшу можливість потенційного залучення необхідних обсягів фінансових та інших видів ресурсів. Проте, без ефективного менеджменту інвестиційної діяльності на підприємствах, а саме: визначення оптимальних напрямів формування потрібних ресурсів; раціонального фінансування проектів розвитку власної діяльності; обрання загальної інвестиційної стратегії, нових підходів та механізмів щодо правильності оцінки її ефективності неможливо досягти вищевказаних цілей.

Реалізація інвестицій зазвичай здійснюється у проекти з високими показниками ефективності, такими як: значний рівень доходності та прибутковості як зі сторони підприємства, так і з позиції поточної дивідендної політики; найбільшим ефектом щодо підвищення соціального добробуту країни та низьким строком окупності.

На теперішній час у наукових колах дослідженням проблеми сутності інвестиційної діяльності, бар'єрів інвестиційного розвитку, управління інвестиційними ресурсами, оцінки ефективності та шляхів її підвищення займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені: М. П. Войнаренко [5], Д. О. Гладка [8], О. Р. Дем'янчук [10], Є. О. Діденко [11], П. О. Доуртмес [13], Г. Б. Іваницька [54], В. А. Замлинський [17], Н. О. Коломієць [30], О. П. Коломієць [30], Л. І. Комарова [31], В. В. Костецький [10], Т. В. Майорова [32], О. М. Матрос [34], І. В. Новикова [41], Н. Л. Правдюк [45], К. А. Пріб [46], В. В. Рубан [48], І. Г. Рурка [55], А. В. Слівінська [45], О. Б. Філімонова [54], А. В. Череп [55], У. Ф. Шарп [56], Б. М. Щукін [57]. Однак питання узагальнення сутності, основних показників та методики оцінки ефективності управління інвестиційною діяльністю досі залишаються мало вивченими.

Мета роботи полягає у розкритті концептуальних особливостей управління інвестиційною діяльністю підприємства, підвищенні його ефективності шляхом удосконалення методичного комплексу оцінки результативності підприємства на прикладі ПрАТ «ПівнГЗК».

Для досягнення поставленої мети визначено наступні завдання:

– розкрити економічну сутність, принципи, функції, завдання та етапи управління інвестиційною діяльністю підприємства;

- проаналізувати наявні методичні комплекси оцінки ефективності управління інвестиційною діяльністю та розробити власний;
- надати загальну характеристику ПрАТ «ПівнГЗК», розглянути його систему управління, визначити вид обраної корпоративної та конкурентної стратегії;
- дослідити джерела формування інвестиційних ресурсів ПрАТ «ПівнГЗК»;
- здійснити аналіз організації та ефективності управління інвестиційною діяльністю на товаристві.

Об'єкт дослідження: управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Предмет дослідження: ефективність управління інвестиційною діяльністю на підприємстві.

Методи дослідження: емпіричні методи, аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, методи стратегічного планування, сучасні методики структурно-функціонального підходу, табличний, графічний, статистичний, аналітичний методи обробки та аналізу інформації.

Апробація результатів. Основні результати та теоретичні положення дослідження висвітлено та обговорено на науково-практичних конференціях:

міжнародної: «Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики» (Кривий Ріг, 2021);

всеукраїнської: «Сучасні напрямки розвитку економіки і менеджменту на підприємствах України» (Харків, 2019);

в межах Всеукраїнського конкурсу наукових робіт зі спеціалізації «Менеджмент інвестиційної та інноваційної діяльності» (2020, 2021 рр.).

Публікації. Основні висновки дослідження відображені в двох публікаціях:

Бадіца А. В. Управління інвестиційною діяльністю як процес реалізації стратегічних цілей підприємства. *Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики:* матеріали VI Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 23 квіт. 2021 р.). Кривий Ріг: Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2021. С. 290–292;

Приймак Н. С., Бадіца А. В., Маловичко С. В. Стратегічна модель забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку Дніпропетровського регіону. *Вісник Одеського національного університету. Економіка.* Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2020. Вип. 6 (85). Том 25. С. 194–200.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність, принципи, функції, завдання та етапи управління інвестиційною діяльністю підприємства

Сьогодні кожне підприємство є одним з ключових елементів підтримки та розвитку економічного потенціалу будь-якої країни. Від того як і що виробляє дана складова, скільки витрат їй необхідно для здійснення власної господарської діяльності залежить загальний рівень ефективності економіки держави.

З позиції політекономії основою розвитку будь-якого ринку є досконала конкуренція. Завдяки здоровій конкуренції підвищується інноваційність компаній, відбувається пошук нових технологій виготовлення продукції та надання послуг, здійснюється розробка нових товарів, знижуються виробничі, маркетингові, фінансові та кадрові витрати. Управління ресурсами з метою збільшення конкурентних можливостей підприємства неможливо без інвестування, ключовим структурним компонентом якого є інвестиції.

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» (ст. 1) «інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект» [47].

У науковій літературі думки вчених з приводу трактування даного поняття різняться. Вітчизняний економіст М. І. Туган-Барановський розумів інвестиції як «розміщення капіталу» і вказував на існування їх двостороннього функціоналу: нагромадження ресурсів, доходу та використання їх з метою приросту капіталу [20].

Проте, у американських вчених через значний розвиток фондового ринку присутня думка, що інвестиціями є ніщо інше як вкладання капіталу в цінні папери. Так, наприклад, американський вчений У. Шарп неодноразово зазначав, що у типових економіках найбільша частина інвестиційного капіталу відноситься до реального, тоді як у сьогочасній економіці більшість інвестицій спрямовані на придбання цінних паперів [56].

Таким чином, аналіз вищесказаного дозволяє здійснити їх наукову класифікацію. В Податковому кодексі України (ст. 14) зазначено, що інвестиції поділяються на три категорії: фінансові, капітальні та реінвестиції. В свою чергу фінансові інвестиції поділяються на підкатегорії: прямі та портфельні інвестиції [43].

О. В. Жарун поділяє думки багатьох науковців (Н. М. Давиденко, О. С. Іванілова, Г. О. Скрипник, В. Л. Гераймович) і вважає, що інвестиції можна класифікувати в інший спосіб – за ознаками, метою якого є надання вичерпної

інформації задля визначення найбільш привабливого вкладення грошових коштів.

Вчений узагальнено категоризує інвестиції за об'єктами вкладення: на фінансові та реальні; за формами власності: на приватні, державні, спільні та іноземні; за направленістю: «нетто-інвестиції», «брутто-інвестиції» та реінвестиції; за періодами інвестування: короткострокові, середньострокові, довгострокові та безстрокові; за рівнем ризику: безризикові, низькоризикові, середньоризикові, високоризикові та спекулятивні; за регіональною ознакою: вітчизняні, закордонні; за джерелами інвестування: на власні, позикові, залучені кошти; за взаємозв'язками: основні, супутні, сумісні [16].

Доповненням до поданої класифікації є погляди В. М. Гриньової щодо деталізації реальних інвестицій. Вона замінює їх на дефініцію «інвестиції на розвиток», які поділяє на виробничі та невиробничі. До виробничих відносяться інвестиції на реконструкцію і технічне переоснащення, розширення виробництва, модернізацію продукції та освоєння новітніх ресурсів, інвестиції в нове будівництво, випуск нової продукції. До останньої належать капіталовкладення в житлове будівництво, спорудження спортивних та оздоровлюючих об'єктів, на поліпшення умов праці та підвищення рівня техніки безпеки [9, с. 30].

Розглядаючи наукові праці вітчизняних вчених, можемо стверджувати, що кількість видів інвестицій пропорційна кількості різновидів інвестиційної діяльності.

Аналіз нормативно-законодавчої бази (Закон України «Про інвестиційну діяльність», Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Міжн. стандарт) дозволяє стверджувати, що «інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій» [37; 39; 47].

Відтак, аналіз поданих наукових визначень дозволяє уточнити зміст поняття «інвестиційна діяльність», здійснити його наукову класифікацію (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 - Контент-аналіз змісту поняття «інвестиційна діяльність»

П. І. науковця	Зміст
1	2
Закон України «Про інвестиційну діяльність»	Сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій [47].
Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку	Придбання, реалізація необоротних активів, а також фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів [39].
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 7 «Звіт про рух грошових коштів»	Придбання і продаж довгострокових активів, а також інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів [37].

Продовження табл. 1.1

1	2
Великий економічний словник	Вкладення коштів, інвестування; діяльність по вкладенню коштів та інших цінностей у проекти, а також забезпечення віддачі вкладень [2].
Н. Л. Правдюк, А. В. Слівінська	У широкому значенні інвестиційна діяльність – це діяльність, пов'язана із вкладенням коштів в об'єкти інвестування з метою одержання прибутку. У вузькому значенні інвестиційна діяльність, власне інвестування, являє собою процес перетворення інвестиційних ресурсів у вкладення [45].
М. П. Войнаренко, Л. Б. Бушовська	Сукупність дій і заходів з розміщення коштів (інвестицій) з метою отримання зростаючої величини прибутку і досягнення позитивного фінансового результату підприємства [5].
О. Р. Дем'янчук, В. В. Костецький	Фактор розвитку підприємства [10].
П. О. Доуртмес	Процес вкладання ресурсів, що забезпечують безперервність життєдіяльності підприємства [13].
Т. В. Майорова	Інвестиційний процес, який потребує проектної підтримки, здійснення проектного аналізу [32].
Б. Ж. Нкайя, М. І. Ларка	Умова забезпечення зростання ефективності підприємницької діяльності і фінансової стійкості підприємства [40].
Т. С. Пічугіна, Л. Д. Забродська	Вид господарської діяльності, пов'язаний із витратами певних ресурсів [42].
В. Г. Федоренко	Комплекс заходів і дій фізичних та юридичних осіб, які вкладають власні кошти з метою отримання прибутку [52].
А. В. Череп та І. Г. Рурка	Важлива складова міжнародного руху капіталу, яка здатна забезпечити міграцію капіталу з однієї країни в іншу, а також прискорювати цю міграцію в одних сферах світового господарства, та уповільнювати в інших [55].
Б. М. Щукін	Інвестиційна діяльність представляє інвестиційний процес в реальних умовах, з акцентом на організаційні засади його реалізації та управління цим процесом. Як правило, інвестиційна діяльність розглядається стосовно конкретного інвестиційного проекту та підприємства (юридичної особи), що здійснює інвестиційний процес [57].
О. М. Дуфенюк	Практичні кроки з реалізації інвестицій, що включають вибір форм, видів і об'єктів інвестування, формування ресурсів та трансформація їх в інвестиції для отримання прибутку чи іншого ефекту, залежно від цілей суб'єктів інвестиційної діяльності [14].

Погляди вчених на сутнісний зміст поняття «інвестиційна діяльність» представлені в табл. 1.1 проілюструємо узагальнено як «сукупність практичних дій і заходів», як «фактор розвитку підприємства», «інвестиційний процес», як «умова зростання ефективності підприємства», «як вид господарської діяльності», як «важлива складова міжнародного руху капіталу», як «діяльність,

пов'язана з управлінням інвестиціями». Проте, надані визначення частково розкривають загальну мету даної діяльності і взагалі не враховують соціальні аспекти.

Продуктивним для розуміння сутності даної економічної категорії є формування нового трактування, яке б поєднувало власну точку зору та погляди дослідників даної проблеми.

Отже, на нашу думку інвестиційна діяльність – це практична діяльність фізичних та юридичних осіб, яка спрямована на попереднє формування фінансових ресурсів та реалізацію інвестиційних заходів, що забезпечують підвищення рівня прибутковості або надають результат у вигляді соціальної віддачі.

На теперішній час інвестиційна діяльність підприємства зводиться не лише до короткострокового задоволення потреб в інвестиціях, а й до прогнозування видів, форм і тенденцій даної діяльності. Така вимога вказує на необхідність формування адекватної системи інвестиційного менеджменту, враховуючи ризики, напрями розвитку підприємства, його переваги, недоліки, загрози і можливості, які встановлюються за допомогою методів системного аналізу.

З точки зору О. В. Феєр здійснення інвестиційної діяльності безпосередньо пов'язане із загальною системою менеджменту підприємства [53]. Відповідно до цього можна зробити висновок, що управління інвестиційною діяльністю може розглядатись як елемент корпоративної системи управління.

Проблема управління інвестиційною діяльністю підприємства охоплювала коло наукових інтересів вітчизняних і зарубіжних вчених. Так компоненти стратегічного управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств досліджено Л. І. Комаровою [31], теоретико-методичні засади управління інвестиційною діяльністю підприємства представлено Н. В. Замятіною [18], місце і роль інвестиційної складової, підходи до формування і реалізації інвестиційної стратегії господарчого суб'єкта розроблено К. А. Пріб [46], графічна модель інвестиційної стратегії підприємства розроблена Г. Б. Іваницькою, О. Б. Філімоновою [54]. Доведено, що інвестиційна стратегія визначає характер інвестиційної діяльності, напрями вкладення капіталу та зміст інвестиційного портфеля підприємства. Цікавим для практичного використання є дослідження Є. О. Діденко [11], що дозволило автору охарактеризувати економічні бар'єри та проблеми підприємств в інвестиційному розвитку.

Сьогодні вченими було сформовано різні підходи щодо трактування дефініції «управління інвестиційною діяльністю».

За поглядом Т. В. Майорової «управління інвестиційною діяльністю» – це система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із здійсненням різних аспектів інвестиційної діяльності [32].

І. Ю. Єпіфанова зазначає, що управління інвестиціями має комплексний характер і визначає його як інтегрований, системний процес управління

сукупністю інвестиційних проектів, які підпорядковані єдиній стратегічній меті підприємства, орієнтованій на успішну реалізацію інвестиційної програми підприємства [15].

У понятійно-термінологічному словнику дане поняття тлумачать як систему управління інвестиційним процесом, основною метою якого є забезпечення реалізації загальної та фінансової стратегії компанії [36].

В. Г. Федоренко наводить власне бачення інвестиційного менеджменту. З його точки зору це процес управління усіма аспектами інвестиційної діяльності суб'єкта підприємництва [51, с. 10].

Інший вартісно-інструментальний підхід до визначення наведеного поняття застосовує І. В. Новикова. Вона під управлінням інвестиційною діяльністю розуміє систему принципів, прийомів, методів та управлінських функцій, на основі яких визначаються організаційні форми та механізми управлінського впливу на процеси інвестування з метою забезпечення зростання вартості підприємства та його стратегічного розвитку [41, с. 16].

Не заперечуючи цінності попередніх визначень, та доповнюючи їх, вважаємо за доцільне сформулювати власне. На нашу думку «управління інвестиційною діяльністю» – це процес формування джерел інвестиційних ресурсів, а також процедура відбору та реалізації інвестиційних проектів відповідно до стратегічних цілей підприємства задля отримання прибутку або результату у вигляді соціальної віддачі.

При здійсненні процесу управління інвестиційною діяльністю виникає необхідність ознайомлення з певними базовими принципами його реалізації. До таких зазвичай належать: системність, послідовність, несуперечність загальним стратегічним цілям підприємства, комплексність у формуванні і реалізації рішень власників та управлінців, розгляд процесу управління у динаміці, альтернативність у розробці підходів залучення і реалізації інвестицій, належний рівень сумісності з іншими функціональними системами організації, систематичний контроль та корегування результатів щодо визначених первинних завдань. Виходячи з наведених принципів, можна визначити, що процес інвестиційного менеджменту повинен базуватись на системному підході, а отже, мати певні складові або етапи, які взаємодіють, взаємозалежать та узгоджуються між собою.

Провівши дослідження, С. В. Герасимовою було виділено основні етапи управління інвестиційною діяльністю: визначення чинників навколишнього середовища; формулювання інвестиційних цілей; визначення інвестиційної стратегії; розроблення та запровадження заходів щодо забезпечення реалізації інвестиційної стратегії; оцінювання результативності процесів управління інвестиційною діяльністю [7].

Даний напрямок діяльності має кінцеву загальну мету, для досягнення якої автором зазначених вище етапів запропоновано певний перелік узагальнених завдань, які повинна вирішувати система управління інвестиціями:

- узгодження інвестиційних потреб та можливостей підприємства;

- підбір і використання ефективних інструментів менеджменту;
- стратегічна та поточна максимізація інвестиційного прибутку підприємства;
- мінімізація інвестиційних ризиків підприємства під час реалізації інвестиційної стратегії;
- підтримання оптимального рівня ліквідності інвестицій підприємства;
- підтримання стійкого фінансового стану підприємства у процесі здійснення інвестиційної діяльності [7].

Зазначені завдання є базисом, який потрібно розглядати у сукупності з умовами зовнішнього середовища та окремо із специфікою ведення господарської діяльності кожного підприємства.

Спираючись на ного, В. М. Гриньовою, В. О. Коюдою, Т. І. Лепейко, О. П. Коюдою було сформовано набір спеціальних функцій, які повинна виконувати розглянута система управління, а саме:

- аналіз та прогнозування розвитку інвестиційного ринку;
- розробка стратегічних напрямів інвестиційної діяльності підприємства;
- розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів (фінансових і реальних інвестицій) підприємства;
- оцінка інвестиційної привабливості інвестиційних проектів (ІП) та відбір найбільш ефективних;
- оцінка інвестиційних якостей окремих фінансових інструментів (ФІ) та відбір найбільш ефективних з них;
- формування інвестиційного портфеля та його оцінка за критеріями дохідності, ризику та ліквідності;
- поточне планування та оперативне управління реалізацією окремих інвестиційних програм і проектів (система планів і бюджетів);
- організація моніторингу реалізації окремих інвестиційних програм і проектів на основі системи показників та виявлення чинників щодо відхилення цих показників;
- підготовка рішень про своєчасне припинення (вихід) впровадження неефективних ІП (продаж окремих фінансових інструментів) та реінвестування капіталу [9].

Окремо вчені Л. М. Докієнко, В. В. Клименко, Л. М. Акімова виділяють іншу групу функцій менеджменту інвестиційної діяльності з позиції розгляду його як суб'єкта управління: організація, аналіз, планування, мотивація та контроль. Вони є загальними для всіх підсистем менеджменту. Перша спрямована на визначення правил, обов'язків, завдань і прав окремих підрозділів. Друга передбачає аналіз ефективності та рівня активності поточних заходів інвестиційної діяльності суб'єкта підприємницької діяльності для виявлення внутрішніх резервів щодо її покращення. Функція планування полягає у встановленні головної мети та виборі способів їх досягнення, враховуючи підхід обмеженості ресурсів. Мотивація є четвертою функцією, яка націлена на пришвидшення реалізації поставлених цілей. Її основою є

приведення у дію чинників, що враховують потреби людей та здійснюють вплив на їх поведінку. Останньою є функція контролю, яка направлена на своєчасне виявлення ступеня розходження реальних процесів в інвестиційній діяльності підприємства від запланованих, визначення причин наявних відхилень і швидке їх усунення [12].

Як і кожний процес в економіці, управління інвестиційною діяльністю повинно характеризуватися з точки зору власної ефективності. Відповідно для цього повинен існувати певний інструментарій, процедура або ж алгоритм її оцінювання.

1.2 Методика оцінки ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства

На теперішній час проблемою оцінки ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства займається велике коло науковців.

Д. О. Гладка наголошує на тому, що зазвичай оцінка рівня ефективності управління інвестиційною діяльністю зводиться до оцінювання наявних проектів на підприємстві. Для цього використовуються певні показники, проте, у кожного вченого вони різняться. У своїх інтелектуальних наробках вона пропонує виокремити узагальнену методику оцінки інвестиційних проектів, метою якої є систематизація існуючих способів аналізу та оцінки інвестиційної діяльності. Вчений поділяє методи на дві основні групи: статистичні та динамічні. До першої належать: методи терміну окупності інвестицій та коефіцієнта рентабельності інвестицій, які розраховані на інвестиційні проекти відносно короткого терміну дії [8]. Дані показники розраховуються за відповідними формулами наведеними нижче у табл. 1.2:

Таблиця 1.2 – Комплекс формул для розрахунку статистичних показників оцінювання ефективності інвестиційної діяльності

Показники	Формули для розрахунку
Термін окупності	$T = \frac{IC}{P}, \quad (1.1)$ <p>де T – термін окупності; IC – первісні інвестиції у проект; P – очікуваний щорічний прибуток, що планується (сумарний грошовий потік, або чистий грошовий потік).</p>
Коефіцієнт рентабельності інвестицій	$ROI = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал} + \text{Довгосрокові зобов'язання}}, \quad (1.2)$ <p>де ROI – коефіцієнт рентабельності інвестицій.</p>

Джерело: сформовано за даними [19; 33].

До складу другої групи входять методи, які розраховані на оцінку проектів довгострокового періоду, серед яких: методи чистої приведеної (поточної) вартості, метод внутрішньої норми прибутковості, метод розрахунку індексу рентабельності інвестицій, метод модифікованої внутрішньої норми прибутку, метод дисконтованого терміну окупності інвестицій [8]. Перелічені інструменти дозволяють врахувати мінливість рівня доходів та витрат, приводять їх до одного моменту часу і показують більш точні показники. Такі маніпуляції здійснюються для того, щоб включити ще один параметр – знецінення грошей. Формули динамічних методів зведено в табл. 1.3:

Таблиця 1.3 – Комплекс формул для розрахунку динамічних показників оцінювання ефективності інвестиційної діяльності

Показники	Формули для розрахунку
1	2
Чиста теперішня вартість грошових коштів (NPV)	$NPV = \sum_{i=1}^n \frac{CF_i}{(1+r)^i} - I_0, \quad (1.3)$ <p>де CF_i - грошовий потік (дохід) i-го року, грн; n - кількість років, у межах яких очкується надходження грошових коштів від проекту, років; r - процентна ставка дисконтування за один період; I_0 - первинні вкладення на реалізацію інвестиційного проекту, грн.</p>
Внутрішня норма прибутковості (IRR)	$IRR = r_1 + \frac{NPV_1}{NPV_1 - NPV_2} \times (r_2 - r_1), \quad (1.4)$ <p>де r_1, — норма дисконту, при якій NPV додатне, r_2 — норма дисконту, при якій NPV від'ємне; NPV_1, NPV_2 — значення чистого приведенного доходу при ставках дисконтування r_1 та r_2 відповідно.</p>
Індекс рентабельності інвестицій (PI)	$PI = \sum_{i=1}^n \frac{CF_i}{(1+r)^i} : I_0, \quad (1.5)$
Модифікована внутрішня норма доходності (MIRR)	$MIRR = \sqrt[N]{\frac{\sum_{i=1}^N \frac{CF_i^+}{(1+WACC)^{N-i}}}{\sum_{i=1}^N \frac{CF_i^-}{(1+r)^i}} - 1}, \quad (1.6)$ <p>CF^+ – доходи у період i; CF^- – витрати (інвестиції) у період i; $WACC$ – середньозважена вартість капіталу; N – тривалість проекту; r – ставка дисконтування.</p>

1	2
Дисконтований період окупності (DPP)	$DPP = \sum_{i=1}^n \frac{CF_i}{(1+r)^i} \geq I_0, \quad (1.7)$

Джерело: сформовано за даними [6; 28; 35; 38; 50].

Дослідником О. М. Матрос було розглянуто наявні існуючі методики оцінки інвестиційної привабливості підприємства і визначено, що вони потребують об'єднання у дві групи: підходи, які не дають оцінки інвестиційної привабливості в кількісному вимірі і звужують поняття інвестицій та підходи, які використовують математичні способи (інтегральні оцінки) [34].

О. М. Варченко, О. В. Липкань вказують на обов'язковому аналізі показників фінансово-господарської діяльності при оцінці ефективності інвестиційної діяльності. Критерії, які враховані є наступними: фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності, ділової активності та рентабельності. З їхньої точки зору повинен розраховуватись інтегральний показник, який буде характеризувати загальну інвестиційну привабливість підприємства [4].

Інший вчений, В. А. Замлинський, стверджує, що реалізація інвестиційного проекту може здійснюватися у вигляді двох взаємозалежних процесів: здійснення вкладень у інвестиційну цінність та одержання доходів від інвестицій. Кожний з них має різні часові розподіли інтенсивності, які характеризують ефективність вкладених коштів. Головним об'єктом, який характеризує ці два процеси є прямі фінансові потоки, оцінка ефективності яких відбувається за рахунок прямих і непрямих показників. До прямих належать попередні (загальна сума інвестиційних витрат; термін бездіяльності; рівень інвестиційної привабливості), які здійснюються до стадії вкладання ресурсів та розрахункові (NPV, внутрішня норма прибутковості, строк окупності, рентабельність інвестицій та їх доходність). До другої групи входять нетрадиційні показники: термін функціонування, кількість елементів процесу, які визначають рівень репутації інвестиційної цінності; ліквідність інвестиційної цінності, оцінка середовища інвестиційної цінності, оцінка тренду в галузі, які базуються на здійсненні експертних оцінок [17].

Науковці Н. О. Коломієць, О. П. Коломієць зазначають, що сьогодні вчені накопичили велику кількість прийомів, способів та методів інвестиційного аналізу. Вони виокремлюють найпоширеніші та поділяють їх на три групи: традиційні або методи оцінювання інвестиційних вкладень за допомогою співвідношення грошових надходжень з витратами, методи засновані на часовій теорії ефективності та методи оцінки ефективності за фінансовими звітами. Зокрема, теоретики наголошують на процесі застарівання перших та останніх методів оцінювання інвестиційного менеджменту через те, що нормативні коефіцієнти економічної ефективності показують усереднені показники за рахунок чого обмежуються розрахованим терміном окупності та не враховують ризик суб'єкта підприємницької діяльності. На їхню думку методи, які

найбільше застосовують на сучасному етапі економіці відносяться до часової теорії ефективності. Така тенденція, насамперед, пов'язана з великою кількістю можливостей здійснення інвестиційної діяльності та наявним зв'язком між часом, ціною початкових вкладень та прибутками [30]. Прив'язка до часу є необхідним показником задля обрання способів інвестування. Вона дає більш чітку картину бачення майбутнього за рахунок чого можливо проводити оптимізацію початкових ресурсів, обирати інші види або ж загалом переходити до розгляду більш привабливих пропозицій.

В. В. Рубан у власному дослідженні доходить до висновку, що через виняткові особливості, узагальненість терміну ефективності інвестиційної діяльності та наявність різноманітних видів ефективності, кількість яких продовжує зростати, досі не було розроблено узагальненої системи показників, які б змогли комплексно охарактеризувати та оцінити ефективність управління інвестиційною діяльністю підприємства [48].

Виходячи з аналізу наукових джерел, можна визначити, що у дослідницькому просторі відсутні єдині погляди щодо методики оцінювання ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Така проблема обумовлена низкою чинників, серед яких:

- наявність великого різноманіття видів і напрямів інвестиційної діяльності;
- специфічні особливості ведення господарської діяльності кожного окремого підприємства;
- ринкова кон'юнктура та стадія життєвого циклу суб'єкта господарювання;
- наявність внутрішніх резервів у підприємства;
- варіативність критеріїв оцінки ефективності та відсоткової ставки.

До того ж деякі автори перелічених наукових праць розглядають оцінку ефективності управління інвестиційної діяльності досить обмежено. Вони враховують тільки частину даного процесу, адже не звертають увагу на принципи його побудови, функції та завдання. Частина науковців не розглядають вплив чинників зовнішнього середовища, сильні та слабкі сторони підприємства, можливості та загрози. Визначені ними математичні методики розрахунків інтегральних показників базуються на застосуванні експертних оцінок, що говорить про мінливість параметрів у математичних моделях і ймовірності виникнення різних результативних показників, які не можуть надати узагальненої картини фактичної ефективності інвестиційного стану підприємства. Окрім того, зазначені методики не містять конкурентної оцінки сформованих інвестиційних ресурсів та не дозволяють побачити узгодження інвестиційної стратегії із цілями загального плану розвитку організації. Внаслідок цього відбувається втрачання важливої інформації, нерозуміння послідовності прийняття певних управлінських рішень, зникає можливість оцінити комплексну ефективність системи управління інвестиційною діяльністю.

Враховуючи вищесказане, слід запропонувати власне рішення даної проблеми і узагальнити на рис. 1.1

Рисунок 1.1 – Узагальнена методика оцінки ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства

Джерело: розробка автора

Зображена методика на рис. 1.1 містить п'ять основних етапів здійснення оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства.

Визначення загальної стратегії розвитку компанії, аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища охоплює перший етап методики. Початком реалізації даного етапу стане дослідження його основних техніко-економічних показників господарської діяльності за певний період та визначення стадії життєвого циклу підприємства. Для розрахунків можемо скористатись науковими напрацюваннями С. Б. Ільїної та Т. С. Журби [21]. Наступним кроком задля виявлення сильних, слабких сторін підприємства, потенційних загроз рекомендовано до застосування методи системного аналізу.

Зробивши аналіз динаміки розрахованих показників, переваг та недоліків обраного підприємства, можна визначити його поточну загальну та бізнес-стратегію. Сьогодні існує чотири типи базових корпоративних стратегій: стратегія росту (розвитку), стратегія виживання, стратегія стабілізації та змішана стратегія. Перша полягає у впровадженні активних маркетингових заходів щодо інтенсивного просування на ринку за рахунок диверсифікації власної діяльності та поглинання цільових підприємств і конкурентів. Друга використовується у період криз, нестабільності макроекономічних процесів та орієнтована на скорочення окремих напрямів діяльності бізнесу або на його повну ліквідацію. Третя базується на концентрації та підтримці поточної діяльності підприємства, систематичному жорсткому моніторингу розвитку та подальшому поступовому пропорційному підвищенні обсягів продажу та прибутку. Остання ж поєднує в собі різноманітні комбінації трьох попередніх видів корпоративних стратегій. Визначаючи вид бізнес-стратегії (конкурентної), доцільно скористатись запропонованою універсальною класифікацією за М. Портером. Він поділяє загальні конкурентні стратегії на три види: стратегія лідирування за витратами (ціною), стратегія диференціації та стратегія фокусування [44]. Стратегія цінового лідерства полягає у підвищенні можливості підприємства щодо займання провідних позицій на ринку шляхом мінімізації валових витрат, сировини, поліпшення технологічного процесу виробництва та зниження рівня цін без погіршення якості продукції. Проте, головним недоліком даної стратегії є те, що вона може швидко копіюватися і створювати цінові війни між підприємствами тривалого періоду. Ключовою характеристикою другої стратегії є її направленість на здобуття конкурентних переваг за рахунок створення унікальної відмінної від конкурентів продукції та послуг. Така стратегія реалізується, коли на ринку наявна велика кількість товарів-замінників. Розвиток за рахунок диференційованого підходу безпосередньо пов'язаний з підвищенням рівня затрат, тому для його успішного застосування потрібно також розглядати і зростання рівня прибутку від збуту. Третьою є бізнес-стратегія фокусування, яка передбачає вибір більш вузького напрямку конкуренції на ринку у певній галузі та містить низьку цінову політику або диференціацію товарів. Дана стратегія обирається у тому випадку, коли компанія концентрується на виготовленні та поставці певного виду продукції окремому цільовому сегменту споживачів на ринку. За рахунок цього формується спеціалізація підприємства, підвищується рівень кваліфікації та сервісного обслуговування, який не можливо досягнути при здійсненні діяльності широко спектру. Така стратегія має переваги у вигляді невеликого обсягу закупівель, тісного контакту зі споживачами, але її ефективність діє тільки до моменту, коли витрати компанії є нижчими за конкурентні, а продукція чітко відповідає потребам споживачів.

Другим етапом є дослідження фінансового стану показників, метою якого є визначення джерел формування інвестиційних ресурсів та ефективності здійснення операційної роботи підприємства за досліджуваний період. Головними інформаційними джерелами розрахунків є фінансова та

управлінська звітності. Для проведення розрахунків скористаємося методиками М. М. Бердара [1], О. М. Бунди [3], О. М. Перової [3], формули яких наведені в додат. А.

Після здійснення опису перелічених показників необхідно перейти до третьої стадії – визначення наявних обсягів інвестиційних ресурсів, аналізу динаміки та структури грошового потоку підприємства. Її мета полягає у виявленні рівня достатності фінансових ресурсів, які необхідні для нормального функціонування підприємства; дослідження показника ефективності та інтенсивності їх використання в процесах фінансової, інвестиційної та операційної діяльності. Інформаційною базою даного етапу можуть складати: бухгалтерський баланс, звітність про управління, додаток до балансу, фінансові звіти досліджуваного підприємства.

Відповідно до методики Г. В. Савицької грошовий потік підприємства є сумою амортизаційних відрахувань та наявного чистого прибутку підприємства. Насамперед здійснюється його горизонтальний аналіз, який характеризується динамічністю розгляду сформованого грошового потоку та вертикальний, який показує структуру досліджуваного об'єкта. Наступною складовою третього етапу є співставлення темпів приросту чистого грошового потоку, темпів приросту активів підприємства та темпів приросту обсягів виробництва (реалізації) продукції. Вчений зазначає, що для ефективного функціонування підприємства, підвищення його фінансової платоспроможності та стійкості воно повинно дотримуватись певної нерівності в управлінні власною господарською діяльністю, сутність якої полягає в тому, щоб темпи зростання обсягів продажу були вищими за темпи зростання активів, а темпи приросту грошового потоку зростали в більшому ступені, ніж темпи приросту обсягів збуту [49].

Так як підприємство діє в умовах конкурентного середовища на четвертому етапі доцільно виконати оцінку грошового потоку його конкурентів. Таке дослідження надасть можливість порівняти відносну ефективність сформованих грошових потоків та визначити лідера на ринку. Аналіз проводиться з використанням наступного інформаційного забезпечення: фінансова та управлінська звітність базового підприємства та конкурентів. Визначення абсолютної переваги відбувається через рейтингове оцінювання. Максимальна кількість балів визначається із розрахунку обраної кількості досліджуваних підприємств. Відповідно до цього проводяться розрахунки коефіцієнтів співвідношення, базою порівняння яких виступає обране підприємство.

Останнім п'ятим етапом методики є визначення ефективності реалізованих інвестицій, який містить в собі дослідження динаміки обсягів загальних інвестицій, їх структури, здійснення розрахунків показників ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства, частки інвестицій у структурі грошового потоку та конкурентну оцінку капітальних інвестицій. Сформувавши методичний комплекс, вважаємо за доцільним перевірити його практично.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УМОВАХ ПрАТ «ПівнГЗК»

2.1 Загальна характеристика ПрАТ «ПівнГЗК», його система управління та стратегія розвитку

Приватне акціонерне товариство «ПівнГЗК» (далі ПрАТ ПівнГЗК) – є лідером гірничорудної галузі України, одне з найбільших гірничодобувних підприємств Європи. Воно має закінчений цикл підготовки сировини для металургійної промисловості: залізорудного концентрату і обкотишів. ПрАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат» входить до складу холдингу «Метінвест» і розташоване в місті Кривий Ріг Дніпропетровської області.

Свою форму власності підприємство змінювало 2 рази. Найменування відкритого акціонерного товариства «Північний гірничо-збагачувальний комбінат» було змінено відповідно до вимог та положень Закону України «Про акціонерні товариства» № 514-VI від 17 вересня 2008 року на публічне акціонерне товариство «Північний гірничо-збагачувальний комбінат».

В подальшому найменування публічного акціонерного товариства «Північний гірничо-збагачувальний комбінат» було змінено на приватне акціонерне товариство «Північний гірничо-збагачувальний комбінат» у зв'язку зі зміною типу товариства.

Метою діяльності товариства є виробництво продукції, яка відповідає найвищим вимогам споживача, створення умов для сприятливого розвитку виробництва з урахуванням інтересів всіх сторін - клієнтів, персоналу, суспільства, забезпечуючи при цьому безпеку співробітників і використовуючи процеси, які не надають негативного впливу на навколишнє середовище.

Основним видом діяльності підприємства із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД є напрямок «07.10 Добування залізних руд». Продукцією ПрАТ «ПівнГЗК» є сировина для металургійної галузі: залізорудний концентрат (із вмістом заліза 65,5%); залізорудні обкотиші (вміст заліза 62,65%, 63,8%, та 65%).

Сьогодні виробничі потужності комбінату дозволяють виробляти 14,2 млн. тон концентрату і 11,1 млн. тон обкотишів. Сировинною базою підприємства є великі родовища залістистих кварцитів, які розробляються Першотравневим і Ганнівським кар'єрами, загальні промислові запаси яких складають 3 108 млн. тон мінеральних ресурсів.

Високий рівень якості продукції, що виробляється, підтверджений міжнародним сертифікатом якості ISO 9001. Система управління якістю ISO 9001 ставить цілі і завдання управління якістю продукції протягом всього технологічного процесу. Головними є пошук і реалізація новаторських ідей, спрямованих на підвищення ефективності процесів, які впливають на якість продукції, що виготовляється; оновлення основних фондів підприємства;

ретельний контроль за якістю продукції на всіх стадіях її життєвого циклу; забезпечення стабільності технологічних процесів, а також підвищення кваліфікації фахівців усіх рівнів. Цей стандарт заснований на таких принципах менеджменту якості, як мотивація і залучення керівництва, сильна клієнтоорієнтованість, процесний підхід та постійне вдосконалення. Сертифікат ISO 9001 допомагає гарантувати, що замовники стабільно отримують якісну продукцію і послуги.

Головними споживачами продукції ПрАТ «ПівнГЗК» є найбільші металургійні підприємства України, країн СНД, Європи і Китаю.

Згідно Статуту ПрАТ «ПівнГЗК» органами управління підприємства є:

- Загальні збори акціонерів, які є вищим органом товариства;
- Наглядова рада, яка представляє інтереси акціонерів і здійснює захист їхніх прав у період між проведенням загальних зборів;
- Генеральний директор (одноосібний) – виконавчий орган товариства, який керує його поточною діяльністю [24].

Статутом підприємства визначені повноваження та компетенції органів, в межах яких вони здійснюють власну діяльність. В компанії розроблені нормативні документи такі як положення про відділи, служби підприємства, посадові інструкції, накази, правила внутрішнього розкладу. Вони регулюють зв'язки служб, підрозділів, окремих виконавців, їх права, обов'язки, відповідальність, діяльність та функції.

Протягом звітного періоду в організаційній структурі, органах, структурних підрозділах товариства та їх функціональному призначенні змін не відбулося.

У 2019 році організаційна структура ПрАТ «ПівнГЗК» на чолі з генеральним директором складається з: дирекції з капітального будівництва та капітальних робіт; фінансової дирекції; дирекції з персоналу та соціальних питань; дирекції з операційних покращень; дирекції з виробництва та планування; дирекції з закупівлі; дирекції по інжинірингу; дирекції по аналізу управління ризиками та безпеки; дирекції з охорони праці, промислової безпеки та екології; дирекції з технології та якості (графічне зображення представлено на рисунках додатку Б і сформовано за даними [23]).

На теперішній час комбінат має у своїй власності два кар'єри (Першотравневим і Ганнівським), які разом формують видобувний комплекс. До складу переробного комплексу входять 3 дробильні фабрики, 2 рудозбагачувальні фабрики та 2 цехи виробництва обкотишів. На підприємстві наявні гірничо-транспортні цехи та автомобільний цех, які допомагають у транспортуванні товарно-матеріальних цінностей, робітників, забезпечують доставку харчування, питної води.

Організаційна структура підприємства відноситься до лінійно-функціонального типу. У складі такої структури підприємства наявні як лінійні підрозділи, які мають у своєму розпорядженні виконавців, так і функціональні, які виконують власні завдання у межах власної компетенції.

Лінійна-функціональна структура будується на лінійних повноваженнях, які делегуються від керівництва до своїх підлеглих. Також відіграє велику роль у побудові принцип департаменталізації за функціональною ознакою, який розподіляє організацію на певні компоненти, кожен з яких має власні обов'язки та завдання.

Як і кожна організаційна структура, лінійно-функціональна має ряд переваг та недоліків. До переваг можна віднести наступні: поліпшення координації функціональних підрозділів, збільшення рівня енергоощадливості підприємства, посилення моніторингу за діяльністю як окремих виконавців, так і цілих підрозділів; стимулювання професійної спеціалізації та зниження рівня помилкових рішень. У такої структури наявні також і недоліки, серед яких наступні: за загальні результати відповідає вище керівництво (не завжди можна чітко зрозуміти відповідального при виникненні проблем), складності взаємодії підрозділів один з одним, занадто довгий процес узгодженості важливих рішень (втрата гнучкості); наявна висока вірогідність виникнення конфліктних ситуацій через зацікавленість керівників тільки у результатах власного підрозділу.

Тип організаційної структури є оптимальним, адже підприємство фокусується на масовому виробництві з переважно невеликим асортиментом. Це дозволяє чітко прогнозувати тривалість виробництва товарної продукції, швидше масштабуватись та визначати за функціональною ознакою проблемні місця в організації.

Основою визначення стратегічного напрямку розвитку ПрАТ «ПівнГЗК» є дослідження рівня мінливості бізнес-процесів у його внутрішньому середовищі. Для цього проаналізуємо динаміку основних техніко-економічних показників за 2017-2019 рр. за допомогою показників наведених в додатку В.

За період 2017-2019 рр. сумарний обсяг реалізації товарної продукції збільшився на 6,56% і складає 28 472 960 тис. грн. Така тенденція вказує на позитивний напрямок розвитку і обумовлена збільшенням обсягів реалізації залізородних обкотишів та залізородного концентрату на 24,40% і 16,43%. За досліджуваний період можемо також спостерігати значну варіативність обсягів реалізації залізородного концентрату (у 2018/2017 рр. – зменшення на 48,41%, а в 2019/2018 рр. – збільшення 109%), яка спричинена різкими коливаннями попиту на ринку металосировини.

Підвищення рівня цін на залізородні обкотиші на 0,25% у 2019-2018 рр. та збільшення попиту на концентрат дозволило покрити отримані збитки від нереалізованих обсягів обкотишів у поточному році.

За період 2017-2019 рр. можна спостерігати негативну тенденцію зміни показника собівартості реалізованої готової продукції. Темпи його приросту перевищують темпи приросту обсягів реалізації продукції у 2018 на 11,36% та на 3,93 у 2019 р. На це вплинуло: підвищення рівня цін на паливно-енергетичні носії, витрати на які складають приблизно 30% у структурі всіх витрат; збільшення витрат на оплату праці персоналу у зв'язку з підвищенням заробітної плати працівників ПрАТ «ПівнГЗК».

Станом на 2019 р. у порівнянні з 2017 р. середня заробітна плата працівників зросла на 74,48%. Причиною таких змін є постійний моніторинг за рівнем заробітних плат у галузі і встановлення на підприємстві конкурентоспроможних задля підтримки ринкових позицій.

Витрати з розрахунку на 1 грн. реалізованої продукції загально за три роки зросли на 0,07 грн. і в 2019 році склали 0,56 грн. На збільшення витрат, у свою чергу, вплинула зміна структури реалізації та підвищення у 2019 році тарифів на послуги перевезення залізородної сировини у середньому на 17% у порівнянні з 2018 роком. У відсотках до виручки витрати на збут у 2019 році складають 11%, що свідчить про негативну тенденцію, адже перевищує цей показник у 2018 і 2017 рр. на 2% і 3% відповідно.

У 2018 році в порівнянні з 2017 роком чистий прибуток збільшився на 5,38% (419 210 тис. грн). В 2019 р. в порівнянні з попереднім роком відбулося зменшення даного показника на 2,63% (-216 058 тис. грн.), що обумовлено суттєвим збільшенням адміністративних витрат, витрат на збут, витрат від знецінення основних засобів та інших операційних витрат.

Середньорічна вартість активів за три роки показує напрямок зростання і в 2019 р. складає 61 368 674 тис. грн., що на 18,24% більше, ніж у 2018 р. та на 21,15% за 2017 р. Така тенденція спричинена зростанням питомої ваги оборотних активів, а зокрема дебіторської заборгованості, яка у поточному році складала 96,1% у структурі оборотних засобів.

Аналізуючи середньорічну вартість основних фондів та їх коефіцієнт зносу, можна дійти висновку, що в 2018 р. 28,47% обладнання не є придатним для подальшої експлуатації. Це на 12,85% більше, ніж у попередньому році. Проте, у 2019 р. даний показник склав 6,91%, що говорить про належний контроль підприємством ступеню зносу і придатності власних основних фондів, їх оновлення та модернізацію.

Коефіцієнт оборотності активів за період 2017-2019 рр. показує негативну тенденцію. Так, станом на 2019 р. показник склав 0,46, що менше на 0,8 пунктів, ніж в 2017 і свідчить про неефективність використання активів підприємством. Низька швидкість оборненості вкладених коштів вказує на погіршення фінансової стійкості підприємства, його платоспроможності та ліквідності.

Показник рентабельності активів за три роки показує негативну динаміку. У 2019 році даний показник склав 13%, що на 2,79% менше, ніж у 2018. У 2018 р. в порівнянні з 2017 р. рентабельність активів має аналогічну тенденцію; вона зменшилась на 2,73%. Це пов'язано зі зменшенням чистого прибутку у 2019 р., зростанням витрат на виробництво товарної продукції, збільшенням дебіторської заборгованості (зростанням вартості активів).

Середньооблікова кількість штатних працівників у 2018 р. показала негативну динаміку. В порівнянні з 2017 р. вона зменшилась на 125 осіб (1,97%), що зумовлено на той час політикою скорочення підприємства. У 2019 р. показник збільшився на 115%. В сукупності за три роки загальне зменшення склало 0,16%, що є незначним коливанням.

Показник продуктивності зростав протягом трьох років і в 2019 р. склав 4490,29 грн., що на 7,10% більше, ніж у попередньому і на 22,49%, ніж у 2017 р. Одними із причин таких результатів є конкурентна матеріальна винагорода та впроваджені на підприємстві програми навчання, розроблені для усіх категорій співробітників.

Важливими показниками, які характеризують ефективність господарської діяльності є також фондівдача, фондомісткість та фондоозброєність. Так, за період 2017-2019 рр. показник фондівдачі збільшився на 21,89% і у звітному році склав 2,06 грн./грн. Така позитивна тенденція обумовлена тим, що зростання показника чистого доходу від реалізації товарної продукції перевищує приріст показника вартості основних засобів. Оберненим показником до попереднього є фондомісткість, яка за три роки зменшилась на 32,20%. Такий результат вказує на те, що відбувається покращення використання основних засобів і все менше грошових коштів потрібно вкладати в розвиток виробництва задля отримання 1 грн. чистого доходу від реалізації. Останнім показником є фондоозброєність, яка вказує на забезпеченість підприємства основними засобами. За період 2018-2019 рр. цей показник збільшився на 1,55% і показує позитивну динаміку, так як величина основних виробничих фондів, що приходить на одного середньооблікового робітника підприємства збільшується. Проте, за 2018-2017 рр. наявні невеликі коливання даного показника (зменшення на 0,88%), причиною яких є зменшення середньорічної вартості основних засобів у 2018 р.

Підсумовуючи вищесказане, можна визначити, що підприємство знаходиться на стадії зрілості, використовує стратегію стабілізації, а бізнес-стратегію – стратегію фокусування, адже на теперішній час його увага зосереджена на підвищенні конкурентоспроможності (якості) виробленої продукції, покращенні фінансових результатів, збереженні товарного асортименту та наявної частки на ринку.

Оскільки будь-яка організація є відкритою системою, для чіткого розуміння ринкової ситуації та прийняття ефективних управлінських рішень доцільно приділяти увагу також і навколишньому середовищу. Відповідно до додатка Г на підприємство впливають такі фактори зовнішнього середовища як: зниження показника імпорту залізорудної сировини в Україну; отримання митних пільг щодо експорту залізорудної сировини; зменшення облікової ставки, зниження рівня податку за користування надрами, збільшення обсягів збуту концентрату через розширення внутрішнього і зовнішнього ринків; збільшення рівня інфляції; збільшення обсягів поставок концентрату іншими гірничо - збагачувальними комбінатами економічна і політична нестабільність країни; валютні коливання курсу; низька платоспроможність покупців; зростання ціни на сировину, послуги, енергоресурси; невчасне постачання посередниками торгово-матеріальних цінностей, виконання підрядних робіт; нестабільне законодавство.

Застосовуючи метод SWOT-аналізу можемо більш детально конкретизувати внутрішнє середовище підприємства. На теперішній час

сильними сторонами комбінату є: вигідне географічне розташування; охоплення значної частки ринку; великі виробничі потужності та досвід роботи як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках; наявність сертифікації ISO 9001-2009; великі фінансові можливості. Серед слабких сторін: висока плинність персоналу; збільшення рівня собівартості продукції; негативний вплив на екосистему держави.

Відповідно до бальних оцінок одним з найбільш важливих чинників є показник імпорту залізорудної сировини в Україну, відмова від якого надасть можливість підприємству задовольнити додатковий попит на національному ринку і збільшити рівень обсягів продажу.

Іншими вагомими чинниками є: розширення внутрішнього і зовнішнього ринків, які дозволять збільшити ринкову частку підприємства та підвищити рівень прибутковості; збільшення рівня інфляції може призвести до зниження рівня платоспроможності покупців, зростання цін на сировину, послуги та енергоресурси, що в свою чергу збільшить собівартість продукції; економічна та політична нестабільність в країні можуть викликати несвоєчасність постачання потрібних матеріально-технічних ресурсах та виконання підрядних робіт; нестабільність законодавства також значно вплине на рівень собівартості продукції та на цінову політику підприємства, адже може підвищити рівень податкового навантаження; наявність високого показника плинності персоналу може позначитись на цілісності організації та викликати зниження продуктивності праці на підприємстві, несвоєчасне виконання планів і завдань; вигідне географічне розташування, великі виробничі потужності та фінансові можливості допоможуть розширювати виробничі можливості підприємства, підвищувати конкурентоспроможність продукції та швидкість виконання замовлень.

Відповідно до проведеного факторного аналізу, а також за даними таблиці 2.1 можемо визначити оптимальну стратегію для підприємства на наступний рік.

Таблиця 2.1 SWOT-аналіз ПрАТ «ПівнГЗК» 2019 р., матриця стратегій на 2020 р.

СіМ (55,50)	СіЗ (56,78)
1. Вкладання довгострокових договорів щодо пільгового кредитування; 2. Збільшення обсягів виробництва залізорудного концентрату та обкотишів; 3. Впровадження інвестиційних проєктів, які призведуть до зростання видобутку руди, виробництва концентрату, залізорудних обкотишів та покращення якості продукції.	1. Зниження собівартості за рахунок укладання договорів на виконання підрядних робіт за фіксованою ціною; 2. Скасування масових заходів; 3. Систематичний моніторинг стану здоров'я всіх працівників; 4. Розроблення системи закупівель та продажів з мінімальними валютними ризиками; 5. Дистанційна робота адміністративного персоналу; 6. Підвищення розміру неустойок за недотримання умов постачання та виконання підрядних робіт.

Продовження табл. 2.1

СлМ (51,80)	СлЗ (52,99)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Наявність у керівників чіткого уявлення про стратегічний напрям розвитку; 2. Підвищення рівня ефективності системи мотивації праці; 3. Зниження собівартості продукції через зниження податку на надра; 4. Збільшення суми інвестиційних коштів в екологічні проекти. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фокусування уваги на збільшенні виробництва основних видів товарної продукції; 2. Пошук шляхів зниження витрат, підтримка конкурентних переваг, цін і якості продукції; 3. Підтримка рівня постачальників з низькими цінами.

Джерело: побудовано автором за даними додат. Г.

Проаналізувавши табл. 2.1, можемо дійти висновку, що підприємству доцільно зосередитись на квадранті зі сценарієм, який більш всього є можливим – використання сильних сторін для усунення загроз зовнішнього середовища. Визначившись з напрямком розвитку подій, можемо розробити стратегію, яка буде оптимальною в даному випадку. У звітному році підприємству потрібно сфокусувати увагу на зниженні собівартості власної продукції, постійному контролі за станом здоров'я працівників, скороченні масових заходів, переведенні адміністрації підприємства на дистанційну роботу, розробленні системи закупівель та продажів, яка базується на мінімізації валютних ризиків та підвищенні розміру штрафів за недотримання умов постачання та виконання підрядних робіт. Внутрішній аудит компанії за 2019 р. вказав на те, що товариство має достатньо фінансових і виробничих ресурсів для виконання перелічених стратегій.

Отже, зроблений внутрішній та зовнішній аналіз підприємства показав, що ПрАТ «ПівнГЗК» є одним з найбільших підприємств в Європі, яке працює в гірничодобувній галузі, має закінчений цикл підготовки сировини та входить до групи Метінвест. Сьогодні комбінат має оптимальну лінійно-функціональну організаційну структуру, використовує стратегію стабілізації та бізнес-стратегію фокусування, має ряд сильних сторін за рахунок яких можливо усунути потенційні загрози зовнішнього середовища.

2.2 Дослідження джерел формування інвестиційних ресурсів ПрАТ «ПівнГЗК»

Згідно зазначеної узагальненої методики оцінки ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства у розділі 1.2 наступним її етапом є аналіз фінансового стану ПрАТ «ПівнГЗК». Для реалізації даної стадії доцільно зробити розрахунок та аналіз динаміки основних фінансових показників (оцінки майнового стану, ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості та стабільності підприємства, рентабельності та ділової активності) за 2017–2019 рр. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка основних фінансових показників діяльності ПрАТ «ПівнГЗК» за 2017–2019 рр.

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019/2018	Відхилення 2018/2017
				+/-	
1	2	3	4	5	
Показники оцінки майнового стану					
Коефіцієнт поновлення основних засобів	0,1653	0,0991	0,2001	0,101	-0,0662
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,0002	0,004	0,0135	0,0095	0,0038
Показники ліквідності та платоспроможності					
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,3528	1,6048	2,0391	0,4343	0,252
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0034	0,0049	0,0028	-0,0021	0,0015
Коефіцієнт термінової ліквідності	1,3049	1,5458	1,9787	0,4329	0,2409
Коефіцієнт покриття запасів	28,22	27,24	33,73	6,49	-0,98
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	0,089	0,075	0,138	0,063	-0,014
Показники оцінки фінансової стійкості та стабільності підприємства					
Коефіцієнт автономії	0,5032	0,5443	0,6161	0,0718	0,0411
Коефіцієнт фінансування	1,0131	1,1946	1,6051	0,4105	0,1815
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,3171	0,4685	0,5582	0,0897	0,1514
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,0883	0,0624	0,0859	0,0235	-0,0259
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (коефіцієнт заборгованості)	0,4968	0,4557	0,3839	-0,0718	-0,0411
Коефіцієнт мобільності	1,5768	2,0932	2,0755	-0,0177	0,5164
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,2608	0,3769	0,5096	0,1327	0,1161
Коефіцієнт співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю	1,3552	1,5592	1,9597	0,40	0,20

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6
Рентабельність результатів фінансово-господарської діяльності					
Чистий фінансовий результат (прибуток), тис. грн.	7791826	8211036	7994978	-216058	419210
Рентабельність активів, %	18,19	15,82	13,03	-2,79	-2,37
Рентабельність власного капіталу, %	28,84	30,10	22,34	-7,76	1,26
Рентабельність продукції, %	67,83	61,59	49,8	-11,79	-6,24
Рентабельність продажу (діяльності), %	33,47	31,46	28,08	-3,38	-2,01
Показники ділової активності					
Коефіцієнт оборотності активів	0,54	0,50	0,46	-0,04	-0,04
Коефіцієнт оберненості оборотних активів	0,97	0,78	0,69	-0,09	-0,19
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,9671	0,7893	0,7109	-0,08	-0,18
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,701	1,154	1,245	0,09	-0,55
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	373	457	507	51,00	84,00
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	212	312	290	-22,00	100,00
Коефіцієнт оборотності запасів	25,33	21,49	20,87	-0,62	-3,84
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,8627	0,957	0,7956	-0,16	0,09

Джерело: побудовано автором за даними [22; 25; 26; 27].

Здійснивши аналіз фінансового стану ПрАТ «ПівнГЗК» за даними табл. 2.2, можна стверджувати, що впродовж трьох досліджуваних років показник оновлення основних засобів збільшується і кожного року перевищує показник їх вибуття. Це обумовлено тим, що підприємство реалізує активну політику оновлення виробничих потужностей, проте, виведення застарілого обладнання не відбувається швидкими темпами через брак інвестиційних ресурсів на розширене відновлення основних засобів.

Коефіцієнт загальної ліквідності впродовж трьох років збільшувався і в кожному році вказував на те, що підприємство могло покрити повністю всі поточні зобов'язання за рахунок наявних у нього активів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності демонструє тенденцію зниження, що є негативною характеристикою та вказує на доцільність для комбінату пошуку додаткових

джерел грошових коштів для поновлення оборотних активів. Коефіцієнт термінової ліквідності має аналогічну тенденцію до зростання, як і показник загальної ліквідності. Станом на 2019 р. він складає 1,98 і вказує на те, що підприємство може повністю покрити поточні зобов'язання, не реалізуючи запаси.

У ПрАТ «ПівнГЗК» достатньо джерел фінансування виробничого і збутового процесу. Про це свідчить значення коефіцієнта покриття запасів, який на 2019 р. має позитивну динаміку (на кожен гривню запасів припадає 33,73 грн. доступних фінансових ресурсів). У 2019 р. коефіцієнт довгострокових зобов'язань (0,138) в порівнянні з 2018 р. збільшився на 0,063 пункти і на 0,049 пункти в порівнянні з 2017 р. Така тенденція вказує на збільшення питомої ваги довгострокової заборгованості і зменшення короткострокової (2019 р. – 13,8%/86,2%; 2018 р. – 7,5%/92,5%), що може вважатися загрозливою тенденцією та у майбутньому привести до кризи платоспроможності комбінату.

Коефіцієнт фінансового левериджу у 2017–2019 рр. знаходився в нормативних межах і також вказував на те, що підприємство фінансує власні активи переважно за рахунок власного капіталу. У 2019 р. на 1 грн. власного капіталу приходилось 0,086 грн. довгострокових зобов'язань. Позитивну динаміку показує і коефіцієнт маневреності власних коштів, який у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. збільшився на 0,0897 пункти і на 0,1514 пункти в порівнянні з 2017 р. Станом на 2019 р. він становить 0,5582 і вказує на те, що 55,82% власного капіталу може бути використано для фінансування оборотних засобів, що входить до рекомендованих нормативних меж. Відповідно зростає і коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, який у 2019 р. вказує на те, що 50,96% оборотних засобів можуть бути профінансовані за рахунок власних оборотних коштів. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу впродовж трьох років зменшився і показує, що в 2019 р. 38,39% (нормативне значення) активів фінансуються за рахунок зобов'язань. Коефіцієнт мобільності за період 2017–2019 рр. має тенденцію до зростання і в 2019 р. складає 2,076. Рівень мобільності активів ПрАТ «ПівнГЗК» протягом 2017–2019 рр. підвищився через зниження суми необоротних активів, що свідчить про збільшення гнучкості компанії щодо змін на ринку. Коефіцієнт співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю також зростав впродовж трьох років через збільшення дебіторської заборгованості. На кінець звітного року його значення склало 1,96 і вказує на те, що коштів, які будуть отримані підприємством від дебіторів, повністю вистачить для покриття зобов'язань підприємства перед кредиторами.

Показники ділової активності ПрАТ «ПівнГЗК» демонструють у 2017–2019 рр. негативну динаміку зміни: скорочується загальна оборотність активів (із 0,54 до 0,46), власного капіталу (із 0,86 до 0,79), запасів (із 25,33 до 20,87), оберненість оборотних активів (із 0,97 до 0,69), дебіторської та кредиторської заборгованості, зростає строк погашення дебіторської заборгованості (із 373 днів до 507 днів) та кредиторської заборгованостей (із 212 днів до 290 днів).

Така тенденція є кризовою та демонструє доцільність пошуку напрямків оптимізації джерел формування оборотних коштів комбінату.

Впродовж трьох років показник чистого прибутку має загальну тенденцію до зростання, хоча і має негативні коливання в 2019 р., які спричинені збільшенням витрат та процесами здорожчання основних енергетичних ресурсів. У 2019 році даний показник складає 7994978 тис. грн., що на 2,63% менше, ніж в попередньому і на 2,61% більше, ніж в 2017 р. Показники рентабельності активів, власного капіталу, продукції та продажу продовжують зберігати високий рівень за період 2017–2019 рр., проте всі вони показують негативну динаміку зміни. У 2019 р. в порівнянні з 2017 р. вони зменшились на 5,16%, 6,5%, 18,03%, 5,39% і склали 13,03%, 22,34%, 49,8%, 28,08%, що обумовлено більш швидкими темпами приросту власного капіталу, собівартості продукції та чистого доходу від реалізації, ніж темпи приросту чистого прибутку.

Отже, провівши аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «ПівнГЗК», можемо визначити, що підприємство попри його прибутковість та ліквідність має всі ознаки кризової ситуації, а тому, реалізована комбінатом стратегія стабілізації є цілком виправданою.

Для аналізу напрямів формування та використання інвестиційних ресурсів ПрАТ «ПівнГЗК» доцільно виконати динамічну оцінку структури грошового потоку за 2017–2019 рр. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Динамічно-структурний аналіз грошового потоку ПрАТ «ПівнГЗК» за 2017–2019 рр.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відх. 2018/2017		Відх. 2019/2018	
				+/-	%	+/-	%
Грошовий потік, тис. грн.	10345454	13356000	9087290	3010546	29,10	-4 268 710	-31,96
Чистий прибуток, тис. грн.	7791826	8211036	7994978	419 210	5,38	-216 058	-2,63
%	75,32	61,48	87,98	-13,84	–	26,50	–
Амортизація, тис. грн.	2553628	5144964	1092312	2591336	101,48	-4 052 652	-78,77
%	24,68	38,52	12,02	13,84	–	-26,50	–

Джерело: побудовано автором за даними [22; 25; 26; 27].

Відповідно до даних табл. 2.3 сформований грошовий потік комбінату має тенденцію до зниження у 2019 році на 31,96%, що стало наслідком зниження чистого прибутку у даному періоді на 2,63% та розміру потоку амортизаційних відрахувань на 78,77%. Зниження чистого прибутку є результатом зростання витрат операційної діяльності та погіршення ринкової кон'юнктури на ринку металосировини у 2018–2019 рр. Скорочення розміру амортизаційних відрахувань, з одного боку, пов'язане із застаріванням основних виробничих засобів комбінату та недостатністю процесів їх

оновлення, а з іншого – з використанням бухгалтерських методів управління рівнем зносу основного капіталу підприємства та зростанням внаслідок цього розривів між бухгалтерськими та реальними потребами на відновлення основних засобів.

Щодо структури грошового потоку (рис. 2.1) ПрАТ «ПівнГЗК», то за 2017-2019 рр. вона має тенденцію до зміни: якщо у 2017 році співвідношення чистого прибутку до амортизації становило 7,5:2,5, то у 2019 році таке співвідношення становить 8,8:1,2, тобто, у джерелах інвестиційних ресурсів частка амортизації знижується.

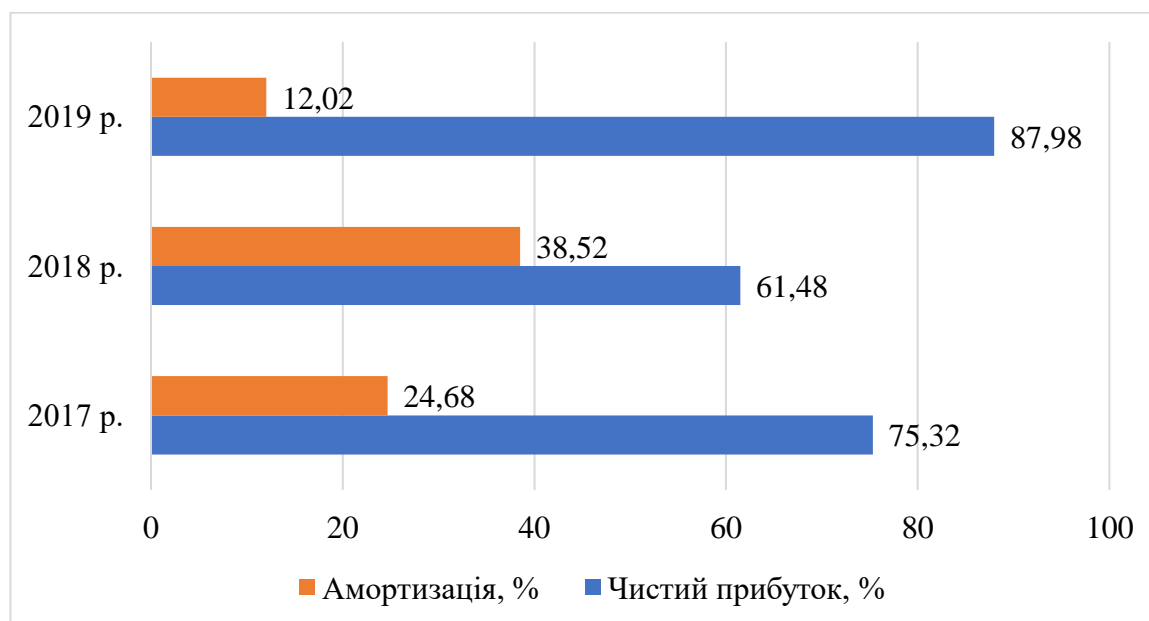

Рис. 2.1 - Структура грошового потоку ПрАТ «ПівнГЗК» за 2017–2019 рр.

Для визначення ефективності інвестиційної політики та оцінки підходів до формування джерел інвестиційних ресурсів ПрАТ «ПівнГЗК» за 2017–2019 рр. доцільно виконати аналіз показників якості грошового потоку (табл. 2.4) за методикою Г. В. Савицької, яка зазначає, що підприємство функціонує ефективно, коли дотримується рівність:

$$1 < T_a < T_{рп} < T_{гп} \quad (2.1)$$

Таблиця 2.4 – Показники якості грошового потоку ПрАТ «ПівнГЗК» у 2017–2020 рр., тис. грн.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Грошовий потік	10345454	13356000	9087290
Темп приросту грошового потоку (Тгп)	2,86	1,29	0,68
Темп приросту активів (Та)	1,24	1,19	1,18
Темпи приросту реалізованої продукції (Трп)	1,54	1,12	1,09

Джерело: джерело сформовано за даними [22; 25; 26; 27].

Дослідивши показники якості грошового потоку за даними табл. 2.4, можемо зробити висновок, що фінансове забезпечення інвестиційних проектів на підприємстві може мати негативний напрямок розвитку. Це обумовлено більш швидким зменшенням темпів приросту реалізованої продукції в порівнянні з приростом активів у 2018 р. ($1 < 1,19 < 1,12 < 1,29$) та більш швидким спаданням темпів приросту реалізації товарної продукції і грошового потоку в порівнянні з приростом активів в 2019 р. ($1 < 1,18 < 1,09 < 0,68$). Такі тенденції вказують на доцільність пошуку комбінатом нових підходів до формування інвестиційних ресурсів та пошуку шляхів зниження витрат.

Остаточна оцінка ефективності підходів до формування інвестиційних ресурсів підприємства, яке діє в умовах конкурентного ринку можлива лише при виконанні конкурентного оцінювання показників формування джерел інвестиційних ресурсів.

Оскільки ПрАТ «ПівнГЗК» діє в умовах олігопольного ринку металосировини, то доцільним буде дослідження показників формування грошового потоку основних підприємств-конкурентів, якими являються:

- ПрАТ «Центральний ГЗК»;
- АТ «Південний ГЗК»;
- ПрАТ «Інгулецький ГЗК».

Основні результати оцінювання грошового потоку підприємств-конкурентів ПрАТ «ПівнГЗК» наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Конкурентна оцінка грошового потоку на ринку металосировини Дніпропетровської області у 2017-2019 рр.

Підприємство	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019/2017 р., %
Грошовий потік, тис. грн.				
ПрАТ «ЦГЗК»	3781770	3577148	3086671	-18,38
ПрАТ «ІнГЗК»	7403503	7313518	7561902	2,14
АТ «ПівдГЗК»	9569672	7751414	7457589	-22,07
ПрАТ «ПівнГЗК»	10345454	13356000	9087290	-12,16
Рейтинг (1 – кращий результат, 4 – показник аутсайдера)				
ПрАТ «ЦГЗК»	4	4	4	3
ПрАТ «ІнГЗК»	3	3	2	1
АТ «ПівдГЗК»	2	2	3	4
ПрАТ «ПівнГЗК»	1	1	1	2
Коефіцієнт співвідношення (ПрАТ «ПівнГЗК» / конкурент)				
ПрАТ «ЦГЗК»	2,74	3,73	2,94	x
ПрАТ «ІнГЗК»	1,40	1,83	1,20	x
АТ «ПівдГЗК»	1,081	1,723	1,219	x
ПрАТ «ПівнГЗК»	x	x	x	x

Джерело: сформовано за даними [22; 25; 26; 27].

Дані табл. 2.5 показують, що за абсолютним рівнем сформованого грошового потоку у 2017–2019 рр. ПрАТ «ПівнГЗК» є лідером ринку металосировини Дніпропетровського регіону (значення у рейтингу – 1). Коефіцієнт випередження показника грошового потоку комбінату становить від 1,2 до 2,9, тобто, рівень грошового потоку комбінату на 200-300% перевищує рівень підприємств-конкурентів. Проте, за темпами зміни грошового потоку, ПрАТ «ПівнГЗК» не має позицій лідерства, поступається ПрАТ «ІнГЗК», який, на відміну від всіх підприємств-конкурентів єдиний має за 2017–2019 рр. зростаючий рівень грошового потоку.

Отже, проведений аналіз формування інвестиційних ресурсів ПрАТ «ПівнГЗК» дозволив виявити наступні тенденції:

- комбінат у 2017–2019 рр. реалізує стратегію стабілізації діяльності, що пов'язане із дією загально-ринкових чинників;

- фінансовий стан комбінату може бути визначений як стабільний, а діяльність прибутковою, проте, помітні кризові тенденції, пов'язані із погіршенням структури оборотних активів та станом виробничих фондів;

- власні джерела інвестиційних ресурсів комбінату представлені: чистим прибутком та амортизацією;

- сформований грошовий потік підприємства має тенденцію до зниження (у досліджуваному періоді на 12,16%), але попри це, на рівні галузі залишається найвищим, що доводить спроможність комбінату забезпечити інвестиційну діяльність за рахунок власних коштів і тим самим підтримувати власну конкурентоспроможність.

2.3 Організація та ефективність управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «ПівнГЗК»

Інвестиційна діяльність даного підприємства є одним з найважливіших напрямів його діяльності, адже від продуманої і грамотно реалізованої інвестиційної політики залежить конкурентоспроможність компанії та її рівень прибутковості.

На теперішній час розвитком цього напрямку на ПрАТ «ПівнГЗК» займається інвестиційний відділ, керівник якого є у прямому підпорядкуванні фінансового директора. Для забезпечення високої інноваційної активності та розширення конкурентних переваг даним відділом було розроблено політику управління інвестиційною діяльністю. Процес управління інвестиціями спрямований на розробку та вибір найбільш оптимальних проектів відповідно до стратегічних цілей комбінату. Він розподіляється на певні етапи, кожний з яких потребує узгодження у межах вертикалі управління.

Перший етап процесу складає формування стратегічних цілей інвестиційної діяльності, які виходять із загальної стратегії розвитку компанії. Їхня реалізація охоплює наступні два етапи.

Другий етап полягає у визначенні стратегічних напрямів та об'єктів інвестиційної діяльності, оцінці ефективності їх інвестування та виборі найбільш оптимальних.

Третій містить розробку стратегії залучення інвестиційних ресурсів та формування інвестиційного фонду. Сьогодні всі інвестиційні проекти на комбінаті повністю фінансуються за рахунок власного капіталу.

Наступним кроком є визначення періоду реалізації інвестиційної стратегії, складові якої були розроблені на попередніх етапах. Даний період містить декілька проміжків часу відповідно до яких відбувається конкретизація наявної стратегії.

На п'ятому етапі відбувається комплексна оцінка розробленої стратегії управління інвестиційною діяльністю, яка здійснюється на основі наступних критеріїв: погодженість інвестиційної стратегії із корпоративною стратегією розвитку підприємства, реальність впровадження інвестиційної стратегії із врахуванням наявного ресурсного потенціалу та ризиків, її результативність. Після завершення планового процесу підприємство впроваджує дану стратегію у відповідності до розроблених планів.

Останньою складовою процесу управління інвестиційною діяльністю на комбінаті є систематичний контроль результатів та коригування інвестиційної стратегії.

Для здійснення оцінки системи інвестиційної діяльності ПрАТ «ПівнГЗК» проаналізуємо, насамперед, динаміку обсягів загальних інвестицій, які наведені на рис. 2.2.

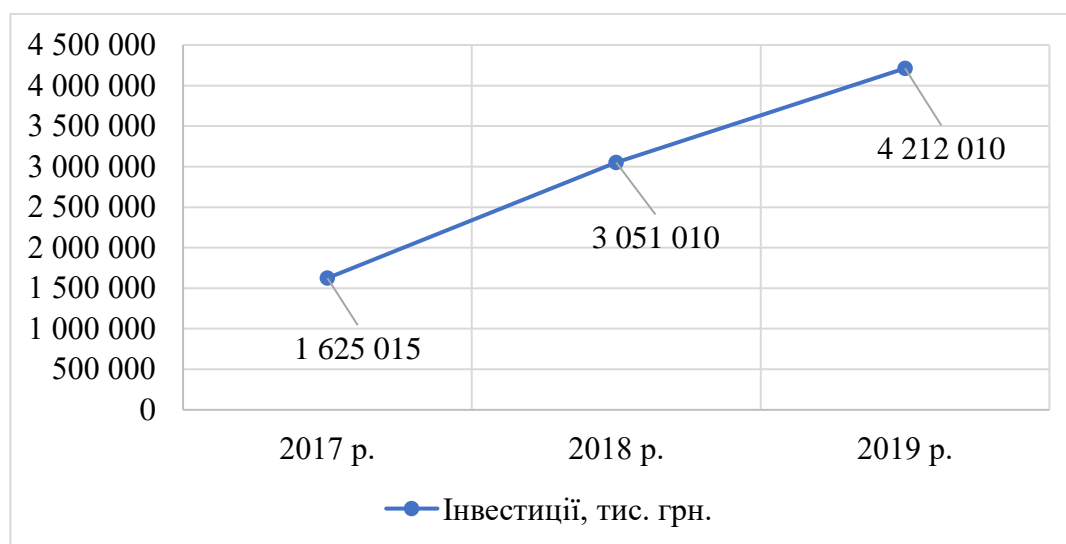

Рисунок 2.2 – Динаміка загальних інвестицій ПрАТ «ПівнГЗК» за 2017-2019 рр.

Відповідно до рис. 2.2 обсяги реалізованих інвестицій з кожним роком зростають. Така динаміка з одного боку вказує на активну позицію підприємства щодо власного розвитку, удосконалення операційних процесів, підвищення виробничих потужностей та отримання нових конкурентних переваг. З іншого боку розгляд таких показників дає тільки поверхневе

уявлення про стан справ в інвестиційній політиці, ефективності її реалізації та робить неможливим здійснення якісних виважених висновків.

Для надання більш точної оцінки проаналізуємо структуру загальних інвестицій, визначимо наявні види вкладень на підприємстві та дослідимо напрямки їх розподілу, спираючись на дані розрахунків табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Структура загальних інвестицій ПрАТ «ПівнГЗК» за 2017-2019 рр., тис. грн.

Вид інвестицій	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відх. 2018/2017		Відх. 2019/2018	
				+/-	%	+/-	%
Фінансові інвестиції	14,8	9,8	9,8	-5	-33,784	0	0
%	0,0009	0,0003	0,0002	-0,0006	–	-0,0001	–
Капітальні інвестиції	1 625 000	3 051 000	4 212 000	1426000	87,754	1161000	38,053
%	99,9991	99,9997	99,9998	0,0006	–	0,0001	–
Всього	1625014,8	3051009,8	4212009,8	1425995	87,753	1 161 000	38,053

Джерело: сформовано за даними [22; 25; 26; 27].

Відповідно до даних табл. 2.6, стають помітними складові структури загальних інвестиційних ресурсів – фінансові та капітальні вкладення. У 2017 р. найбільшу питому вагу у структурі займають капітальні інвестиції (майже 100%), рівень фінансових вкладень складає менше одного відсотка і у період з 2017-2019 рр. продовжив знижуватись (2018/2017 рр. – на 0,0006%, 2019/2018 рр. – на 0,0001%). Відтак, виникає тенденція до повної відмови від останнього виду вкладень. Згідно балансу ПрАТ «ПівнГЗК» у 2017–2019 рр. фінансові інвестиції мають переважно довгостроковий характер. У досліджуваній період до групи фінансових інвестицій входили інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств та інші фінансові інвестиції. Через ліквідацію певних підприємств у 2018 р. балансова вартість фінансових інвестицій зменшилась на 5000 грн., у 2019 р. ніяких змін не відбулося. Структура наявних фінансових інвестицій у 2019 р. складається із вкладень в прості іменні акції ВАТ «Електромеханічний завод» та внеску до статутного капіталу ТОВ «Соціальні ініціативи Криворіжжя».

На противагу даному виду інвестицій капітальні мають зростаючу динаміку упродовж трьох років і в 2019 р. складають 4 212 009 800 грн., що на 38,05% більше за 2018 р. та на 87,75% за 2017 р. Це обумовлено підвищенням інтенсивності конкуренції на зарубіжних цільових ринках, що вказує на необхідність підтримки існуючих конкурентних переваг. У 2017-2019 р. їх розподіл був спрямований на заміну газоочисток опалювальних машин, придбання поливозрошувальної техніки, кар'єрних самоскидів, важких бульдозерів у БелАЗ, бурових установок, автогрейдеру японської торгової марки Komatsu в рамках програми оновлення техніки, модернізацію системи освітлення (на LED), капремонтів залізничного транспорту, випалювальної машини, відновлення 24-ї технологічної секції на першій збагачувальній

фабриці, вакуум-фільтру, закупівлю лабораторного та контрольного обладнання (прилад визначення низькотемпературних властивостей, аналітичні ваги, пектрофотометри, титратори) для модернізації існуючої бази та поліпшення умов праці. Приріст капітальних інвестицій за три роки є максимально наближеним до приросту загальних інвестицій за даний період.

Проаналізувавши структуру сумарних обсягів інвестиційних витрат, доцільно виконати наступний необхідний крок – оцінка їх ефективності, показники для визначення якої сформовані у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Показники ефективності реалізованих інвестицій ПрАТ «ПівнГЗК» за 2017-2019 рр.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відх.	Відх.
				2018/2017	2019/2018
				+/-	
Чистий прибуток/Інвестиції, грн.	4,79	2,69	1,9	-2,1	-0,79
Термін окупності, років	0,21	0,37	0,53	0,16	0,16

Відповідно до наведених даних табл. 2.7 маємо негативні тенденції ключових показників ефективності, а саме: відношення чистого прибутку до інвестицій та строку окупності вкладених коштів. У 2017 р. перший склав 4,79 грн. і показує, що на 1 грн. інвестицій припадає 4,79 грн. чистого прибутку від їх реалізації. Термін окупності у даному році склав 0,21 і свідчить про відносно швидке повернення вкладених коштів (2,5 місяці). Проте, розглядаючи показники у динаміці, можемо помітити їх погіршення у 2018/2017 рр. – на 2,1 грн. і 0,16 р., у 2019/2018 р. – на 0,79 грн. і 0,16 р. Такі тенденції спричинені необхідністю збільшення капітальних інвестицій внаслідок зростання світових цін на матеріали, ресурси, техніку та устаткування, які є необхідними для реалізації окремих проектів і допомагають підтримати стійкі позиції на ринку, покращують екологічність підприємства та його виробничу базу.

Отримавши наступні результати розрахунку, доцільно проаналізувати джерела їх фінансування і визначити ефективність їх обрання за допомогою даних у табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Джерела фінансування реалізованих інвестицій ПрАТ «ПівнГЗК» за 2017-2019 рр., тис. грн.

Джерело	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відх. 2018/2017		Відх. 2019/2018	
				+/-	%	+/-	%
Позиковий капітал	463129,22	1024223,99	1544122,79	561094,77	121,15	519898,80	50,76
%	28,50	33,57	36,66	5,07	–	3,09	–
Власний капітал	1161885,58	2026785,81	2667887,01	864900,23	74,44	641101,20	31,63
%	71,50	66,43	63,34	-5,07	–	-3,09	–
Всього	1625014,8	3051009,8	4212009,8	1425995	87,75	1161000	38,05

Джерело: сформовано за даними [22; 25; 26; 27].

Розглядаючи джерела забезпечення інвестиційної діяльності у табл. 2.8, можемо визначити, що фінансування відбувається як за рахунок власних коштів, так і позикових. У 2017 р. найбільшу питому вагу у структурі джерел фінансування займає власний капітал (71,50%), інші 28,50% припадають на позиковий. Проте, при динамічному аналізі було виявлено, що сума останнього збільшилась за 2018 р. на 33,57% та за 2019 р. в порівнянні з попереднім на 3,09%. Такий напрям розвитку вказує на необхідність пошуку більш дешевих джерел залучення інвестиційних ресурсів, адже на фоні економічної нестабільності, спричиненою хвилею захворювань на COVID-19, відбулося здорожчання кредитів та підвищився ризик їх утримання у довгостроковій перспективі.

Визначивши наявні обсяги грошового потоку та інвестицій, розраховуємо частку інвестиційних ресурсів у структурі грошового потоку (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Питома вага інвестицій у структурі грошового потоку за 2017-2019 рр., тис. грн.

Джерело	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відх. 2018/2017		Відх. 2019/2018	
				+/-	%	+/-	%
Грошовий потік	10345454	13356000	9087290	3010546	29,10	-4268710	-31,96
Інвестиції	1625014,8	3051009,8	4212009,8	1425995	87,75	1161000	38,05
%	15,71	22,84	46,35	7,13	–	23,51	–

Джерело: сформовано за даними [22; 25; 26; 27].

Відповідно до даних таблиці 2.9 питома вага наявних інвестицій у грошовому потоці має тенденцію до зростання. Станом на 2019 р. її розмір збільшився на 7,13% в порівнянні з 2018 р. та на 30,64% в порівнянні з 2017 р. Це обумовлено достатністю наявних коштів у підприємства, обраною ним корпоративною стратегією (стабілізації) і вказує на існування високого рівня активності впровадження інвестиційних заходів для здобуття конкурентних переваг. Однак, існує вірогідність виникнення нестачі обсягів грошового потоку, кінцевим напрямком розподілу якого є не тільки фонд розвитку.

Результуючою стадією дослідження оцінки системи інвестиційного менеджменту є зовнішній аналіз обсягів капітальних інвестицій підприємства, які наведені в табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Конкурентна оцінка капітальних інвестицій на ринку металосировини Дніпропетровської області у 2017-2019 рр.

Підприємство	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019/2017 р., %
1	2	3	4	5
Капітальні інвестиції, тис. грн.				
ПрАТ «ЦГЗК»	1089400	2565000	3240000	197,41
ПрАТ «ІнГЗК»	1978600	2700000	2511000	26,91
АТ «ПівдГЗК»	730600	2457000	2646000	262,17
ПрАТ «ПівнГЗК»	1625000	3051000	4212000	159,20

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5
Рейтинг (1 – кращий результат, 4 – показник аутсайдера)				
ПрАТ «ЦГЗК»	3	3	2	2
ПрАТ «ІнГЗК»	1	2	4	4
АТ «ПівдГЗК»	4	4	3	1
ПрАТ «ПівнГЗК»	2	1	1	3
Коефіцієнт співвідношення (ПрАТ «ПівнГЗК» / конкурент)				
ПрАТ «ЦГЗК»	1,49	1,19	1,30	x
ПрАТ «ІнГЗК»	2,22	1,24	1,59	x
АТ «ПівдГЗК»	0,82	1,13	1,68	x
ПрАТ «ПівнГЗК»	x	x	x	x

Джерело: сформовано за даними [22; 25; 26; 27].

Згідно даних табл. 2.10, за 2018-2019 рр. ПрАТ «ПівнГЗК» є лідером на ринку металосировини у Дніпропетровській області за обсягами капітальних інвестицій. Межі коефіцієнту його конкурентоспроможності становлять 1,3 та 1,68, що вказує на наявність конкурентної переваги щодо розподілу ресурсів на здійснення інвестиційної діяльності (перевищення показника підприємств-конкурентів на 130-168%). Однак, найбільшу результативність щодо приросту інвестиційних ресурсів показує АТ «ПівдГЗК», показник якого складає 262,17%.

Отже, аналіз оціночних показників управління інвестиційною діяльністю показав, що ПрАТ «ПівнГЗК» використовує власні ресурси неефективно. Хоч підприємство і має швидку окупність здійснених вкладень, темпи їх приросту є значно більшими за приріст прибутку від них. Структура джерел інвестицій представлена як позиковим, так і власним капіталом, відношення яких поступово зростає, що вказує на потенційне збільшення залежності товариства від першого джерела. Оцінка інвестиційної конкурентоспроможності ПрАТ «ПівнГЗК» на ринку металосировини показала, що підприємство має абсолютну перевагу за обсягами сформованих капітальних інвестицій, адже їх розмір залишався найбільшим серед конкурентів впродовж 2018-2019 рр. Однак, частка грошового потоку, яка припадає на фінансування інвестиційної діяльності має зростаючу тенденцію, що вказує на виникнення можливої нестачі коштів на покриття інвестиційних потреб.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Інвестиційна діяльність є одним з пріоритетних компонентів загального розвитку будь-якої країни, основи якої переважно закладаються на мікрорівні. Завдяки раціональному здійсненні даного напрямку діяльності відбувається отримання конкурентних переваг як для підприємства, так і для держави: знижуються валові витрати; зростають показники прибутковості та фінансової стійкості, обсяги виробництва валового національного та внутрішнього продуктів; підвищується їхній рівень якості та екологічності; здійснюється реновація основних фондів та посилюється соціальний ефект.

У даній науковій роботі досліджено і розкрито теоретичні основи управління інвестиційною діяльністю на підприємстві. Відповідно до Податкового кодексу України існує основна законодавча класифікація інвестицій. Вони поділяються на три категорії: фінансові, капітальні та реінвестиції. Розглянувши запропоновані вченими класифікації, визначено, що кількість видів інвестицій пропорційна кількості різновидів інвестиційної діяльності.

За допомогою контент-аналізу було проаналізовано існуючі наукові та нормативно-правові трактування поняття «інвестиційна діяльність». Згідно розглянутих джерел головним недоліком наведених визначень була відсутність соціального аспекту, який є невід'ємною складовою загальної віддачі від інвестицій. Враховуючи бачення різних авторів та власну точку зору, було сформовано комплексне трактування даного поняття. Так, інвестиційна діяльність – це практична діяльність фізичних та юридичних осіб, яка спрямована на попереднє формування фінансових ресурсів та реалізацію інвестиційних заходів, що забезпечують підвищення рівня прибутковості або надають результат у вигляді соціальної віддачі.

На базі попереднього визначення досліджено, узагальнено та удосконалено наукові підходи щодо змісту поняття «управління інвестиційною діяльністю». На нашу думку це процес формування джерел інвестиційних ресурсів, а також процедура відбору та реалізації інвестиційних проектів відповідно до стратегічних цілей підприємства задля отримання прибутку або результату у вигляді соціальної віддачі.

В роботі зазначено основні принципи, яких необхідно дотримуватись при здійсненні процесу управління інвестиційною діяльністю, а саме: системність, послідовність, несуперечність загальним стратегічним цілям підприємства, комплексність у формуванні і реалізації рішень власників та управлінців, розгляд процесу управління у динаміці, альтернативність у розробці підходів залучення і реалізації інвестицій, належний рівень сумісності з іншими функціональними системами організації, систематичний контроль та корегування результатів щодо визначених первинних завдань.

Спираючись на системний підхід, розглянуто основні етапи реалізації процесу управління інвестиційними ресурсами: визначення чинників навколишнього середовища; формулювання інвестиційних цілей; визначення

інвестиційної стратегії; розроблення та запровадження заходів щодо забезпечення реалізації інвестиційної стратегії; оцінювання результативності процесів управління інвестиційною діяльністю.

При дослідженні системи управління інвестиціями був здійснений перелік завдань, які вона повинна вирішувати для досягнення її головної мети та у відповідності до напрацювань вчених було визначено загальний та спеціальний функціонал системи інвестиційного менеджменту.

Розглядаючи існуючі науково-методичні підходи до визначення ефективності системи управління інвестиційною діяльністю підприємства, встановлено відсутність єдиного набору показників або алгоритму, який би зміг її комплексно охарактеризувати та оцінити. Дана проблема обумовлена великим різноманіттям видів і напрямів інвестиційної діяльності, особливостями ведення господарської діяльності підприємства, його обсягами внутрішніх резервів, стадією життєвого циклу, ринковою кон'юнктурою, варіативністю критеріїв оцінки ефективності та облікової ставки.

В ході дослідження авторських праць було виокремлено наступний ряд недоліків: часткова відсутність врахування впливу чинників зовнішнього середовища; застосування експертних оцінок як основи для розрахунку інтегральних показників, що призводить до різноманітності та сумнівності в достовірності отриманих результативних показників; методики не містять конкурентну оцінку інвестицій та не враховують принцип єдності інвестиційної стратегії із загальним планом розвитку підприємства.

Для їх усунення та удосконалення підходів щодо оцінки ефективності управління інвестиційною діяльністю був розроблений власний узагальнений методичний комплекс, який складається з п'яти етапів, серед яких: ідентифікація стратегії розвитку, дослідження фінансового стану, аналіз власних джерел фінансування інвестицій, оцінка конкурентної позиції та визначення ефективності управління інвестиційною діяльністю.

Реалізація даної методики відбувалась на прикладі Приватного акціонерного товариства "Північний гірничо-збагачувальний комбінат". Обране підприємство є одним з найбільших підприємств Європи, які працюють в гірничодобувній галузі, входить до групи "Метінвест", має закінчений цикл підготовки сировини, великі виробничі потужності, високий рівень якості продукції та розташоване у місті Кривий Ріг Дніпропетровської області. Основними видами його діяльності відповідно до КВЕД є напрямок «07.10 Добування залізних руд». Сировинна база комбінату представлена залізорудним концентратом (із вмістом заліза 65,5%) та залізорудними обкотишами (вміст заліза 62,65%, 63,8%, та 65%). Основними споживачами продукції товариства є металургійні підприємства України, країн СНД, Європи і Китаю.

Його організаційна структура відноситься до лінійно-функціонального типу та є оптимальною з позиції обраної підприємством стратегії розвитку, що дозволяє поліпшити координацію та контроль діяльності підрозділів, швидше реагувати на посталі проблеми у бізнес-процесах за допомогою

функціонального поділу, робити більш точні прогнози власного виробництва, підвищувати його енергоощадливість, швидше виходити на цільові ринки, знижувати рівень прийняття помилкових рішень.

Досліджуючи основні техніко-економічні показники підприємства, було визначено, що його поточна корпоративна стратегія - стабілізації, а бізнес-стратегія - фокусування. Спираючись на визначений стратегічний напрям розвитку, встановлено, що ПрАТ «ПівнГЗК» знаходиться на стадії зрілості, адже має стійку організаційну структуру, обмежений асортимент продукції, жорстку систему контролю і спрямована на поступове збалансоване зростання.

За допомогою SWOT-аналізу було проаналізовано зовнішнє та внутрішнє середовище організації. Найбільш важливими чинниками, які здійснюють вплив на організацію є: показник імпорту залізорудної сировини в Україну, нестабільність законодавства, розширення внутрішнього та зовнішніх ринків, підвищення рівня інфляції, економічна та політична нестабільність викликана бойовими діями та пандемією COVID-19.

На теперішній час сильними сторонами підприємства є: вигідне географічне розташування; охоплення значної частки ринку; великі виробничі потужності та досвід роботи як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках; наявність сертифікації ISO 9001-2009; великі фінансові можливості. Серед слабких сторін: висока плинність персоналу; збільшення рівня собівартості продукції; вузький асортимент; негативний вплив на екосистему держави.

Побудована матриця стратегій показала, що комбінату слід фокусуватись на квадранті СІЗ, який має найбільше оціночне значення і поєднує наступний перелік заходів, які спрямовані на усунення потенційних загроз за рахунок сильних сторін: зниження рівня собівартості, моніторинг стану здоров'я працівників, зниження кількості масових заходів, дистанційна робота адміністративного персоналу, мінімізація валютних ризиків, підвищення розміру неустойки за порушення умов постачання та виконання підрядних робіт.

Здійснивши другий етап методики - розрахунок та аналіз динаміки основних фінансових показників, можемо дійти висновку, що попри прибутковість та ліквідність ПрАТ «ПівнГЗК», у товариства наявні кризові тенденції, серед яких: повільне виведення застарілих основних фондів через брак інвестиційних ресурсів, скорочення показників оборненості активів, власного капіталу, оборотних активів, кредиторської та дебіторської заборгованості, спостерігається зростання періоду їх погашення; показники рентабельності активів, власного капіталу, продукції та збуту мають високий рівень, проте, їх динамічний розгляд відзначає їх зниження. Визначені тенденції вказують на правильність обрання наявної стратегії розвитку.

Проведене дослідження сформованого грошового потоку засвідчило його негативну динаміку у 2019 році (зниження у 2019/2018 рр.- на 31,96%, 2019/2017 рр.- на 12,16%), що з одного боку спричинено зниженням розміру амортизаційних відрахувань через неправильний вибір їх бухгалтерського нарахування і надмірне утримання застарілого обладнання, а з іншого -

скороченням чистого прибутку через зростання валових витрат та погіршення ринкових обставин. За період 2017-2019 рр. співвідношення у структурі грошового потоку чистого прибутку та амортизації зросло з 7,5/2,5 до 8,8/1,2, що підтверджує зменшення обсягів останнього.

Розрахунки показників ефективності функціонування підприємства відповідно до методики Г. В. Савицької показали невиконання запропонованої вченим нерівності за два останні роки досліджуваного періоду. У 2018 р. темпи приросту активів перевищували приріст реалізованої продукції. В 2019 р. спостерігалась аналогічна динаміка, проте темпи приросту реалізованої продукції були більшими за приріст грошового потоку, що доводить необхідність оптимізації структури активів підприємства, зміни напрямів формування інвестиційних ресурсів та зниження рівня витрат.

ПрАТ «ПівнГЗК» діє на ринку, тип якого відноситься до олігопольного. Основними конкурентами підприємства на ньому є: ПрАТ «Центральний ГЗК»; АТ «Південний ГЗК»; ПрАТ «Інгулецький ГЗК». Оцінюючи ринкову конкурентоспроможність товариства, визначено, що ПрАТ «ПівнГЗК» не має найбільших темпів приросту грошового потоку, однак, впродовж 2017-2019 рр. зберігає лідируючі позиції за сформованими обсягами даного ресурсу і показує спроможність фінансування інвестицій за рахунок власних резервів.

Відповідальним за управління інвестиційною діяльністю на ПрАТ «ПівнГЗК» є інвестиційний відділ. Його завдання - розробка інвестиційної політики, метою якої є вибір найбільш ефективних напрямків формування та використання інвестиційних ресурсів відповідно до наявних стратегічних цілей підприємства. Процес інвестиційного менеджменту на комбінаті містить п'ять основних етапів: формування стратегічних цілей інвестиційної діяльності; визначення напрямів та об'єктів інвестиційної діяльності, оцінка та вибір найбільш ефективних; розробка стратегії формування інвестиційного фонду; встановлення періоду реалізації інвестиційної стратегії; комплексна оцінка розробленої стратегії; контроль та коригування отриманих результатів.

Аналіз динаміки обсягів загальних інвестицій за досліджуваний період показав зростаючу тенденцію. Це пов'язано зі збільшенням у їх структурі питомої ваги капітальних інвестицій, частка яких на 2019 р. складала майже 100%. Впродовж 2017-2019 рр. визначена тенденція зміни розміру фінансових інвестицій була від'ємною, що свідчило про поступову відмову від даного напрямку вкладень.

Наведені показники ефективності управління інвестиційною діяльністю вказали на швидку окупність вкладених інвестицій, проте їх віддача у вигляді чистого прибутку з кожним роком поступово спадала (2019/2017 рр. - зменшення чистого прибутку на 2,89 грн. у розрахунку на 1 грн. вкладених інвестицій).

Дослідження структури джерел фінансування реалізованих інвестицій показало наявність як власного, так і позикового капіталу. Їх співвідношення впродовж трьох років зменшувалось на користь останнього і у 2019 р. становило 6,3/3,7 (2017 р. - 7,2/2,8). Простежуючи збільшення вартості

утримання позикових коштів через економічну нестабільність, доцільно вважати наявну динаміку негативною, що свідчить про необхідність зменшення їх обсягів або пошуку інших джерел фінансування.

Порівняння обсягів грошового потоку та інвестицій показало зростання останніх. Питома вага інвестицій у структурі грошового потоку впродовж трьох років зростала і в 2019 р. склала 46,35%, що говорить про фокус підприємства на активному розвитку. Однак, визначені тенденції вказують на високу вірогідність виникнення нестачі наявних коштів, адже грошовий потік має декілька напрямків розподілу.

Бальна оцінка конкурентоспроможності ПрАТ «ПівнГЗК» за сформованими обсягами капітальних інвестицій на ринку металосировини засвідчила лідерство комбінату за період 2018-2019 рр., що зазначає найбільш інтенсивне фінансування інвестиційної діяльності.

Отже, комплексний аналіз системи управління інвестиційною діяльністю на ПрАТ «ПівнГЗК» показав, що підприємство має загрозу нестачі фінансування інвестиційної діяльності. Для систематизації отриманих результатів, визначення причинно-наслідкового зв'язку посталої проблеми та знаходження шляхів її вирішення, застосуємо методи стратегічного планування - дерево проблем та дерево рішень.

Відповідно до додатка Г дерево проблем складається з трьох рівнів. Першопочатковий рівень є коренями дерева або ж причинами, за рахунок яких сформувалася проблема. Першопричинами виникнення загрози нестачі фінансування є наступними: зростання дебіторської заборгованості, збільшення позикового капіталу у структурі джерел фінансування інвестицій, більш швидке зростання витрат в порівнянні з виручкою від реалізації, неефективність частини реалізованих інвестицій.

Другим рівнем дерева проблем є центральний елемент ієрархічної структури («стовбур») – головна проблема. Вона існує за рахунок джерела підживлення - перелічених причин (коренів) та поступово переходить на третій рівень дерева.

Останнім є наслідки, які виникають з основного проблемного запиту. До них належать: повільне усунення застарілої техніки та устаткування, погіршення конкурентної позиції ПрАТ «ПівнГЗК» на ринку металосировини та зниження рівня його інвестиційної привабливості.

Спираючись на проілюстроване дерево, маємо чітке бачення загального розвитку проблеми і можемо знайти шляхи її вирішення. Для цього побудуємо дерево рішень (додаток Д), яке має аналогічну структуру до попереднього у вигляді трьох рівнів і є його продовженням. Початком стане визначення головної мети (стовбура), яку потрібно досягнути при вирішенні зазначеної проблеми. Від визначеної мети побудуємо завдання (корені), які є основними рішеннями, необхідними для полегшення знаходження вторинних, більш деталізованих.

Так, для досягнення забезпечення оптимального розміру фінансування інвестиційної діяльності ПрАТ «ПівнГЗК» необхідно поліпшити фінансові

показники діяльності підприємства, розробити ефективну інвестиційну політику.

Для виконання першого завдання необхідно впровадити наступні активності: зміна дивідендної політики, зниження собівартості реалізованої продукції, зменшення кількості наданих кредитів дебіторам та прискорення їх повернення, активізація маркетингової діяльності.

Зміни у політиці видачі дивідендів полягають у зниженні розміру дивідендної ставки у короткостроковому періоді задля подальшого підвищення прибутковості акцій. Це можливо за допомогою розширення поточної діяльності, але з підвищенням продуктивності і скороченням витрат.

Зниження собівартості реалізованої продукції відбувається за рахунок укладання договорів на виконання підрядних робіт за фіксованою ціною. Такий захід враховує ризики зміни майбутніх цін на визначений перелік робіт та штрафи за порушення умов щодо встановленого рівня якості та строків їх виконання.

Зменшення кількості наданих кредитів дебіторам дозволить підвищити показники рентабельності підприємства та досягти визначеної нерівності забезпечення ефективного функціонування підприємства відповідно до методики Г. В. Савицької. Прискорення обіговості дебіторської заборгованості відбувається через надання знижок за швидку оплату або через укладання договорів із замовниками щодо погашення певного відсотку із загальної вартості замовлення одразу після постачання продукції. Додатковим варіантом прискорення періоду погашення дебіторської заборгованості може бути зменшення наданих кредитів через сегментування всіх клієнтів, виходячи з важливості, історії співпраці та їх платоспроможності.

Активізація маркетингової діяльності досягається через впровадження активних маркетингових заходів: збільшення участі підприємства на різноманітних виставках, конференціях промислового значення для розширення клієнтської бази, проведення партнерських заходів безпосередньо на виробництві, систематичне спілкування із ЗМІ (надання інтерв'ю, проведення брифінгів з пресою), організація презентацій нових проектів та збільшення кількості публікацій на сайті з приводу поширення останніх подій в діяльності товариства.

Реалізація другого завдання забезпечується за рахунок вибору фінансових інструментів з високим рівнем ліквідності та прибутковості, удосконалення алгоритму оцінки та відбору напрямів інвестування, зниження питомої ваги позикових коштів у структурі джерел фінансування інвестиційних ресурсів.

Товариству необхідно збільшувати питому вагу наявних фінансових інструментів високої ліквідності та рентабельності, серед яких: грошові кошти та еквіваленти, короткострокова дебіторська заборгованість, облігації та короткострокові векселі одержані, акції інших компаній. Вони не тільки дозволять зменшити вартість залучення додаткових грошових ресурсів для інвестування в необхідні проекти, а й посприяють підвищенню рівня

оперативності ведення поточних розрахунків з постачальниками, підрядниками, бюджетом та персоналом.

Для зниження кількості неефективних вкладень, доцільно удосконалити систему обрання напрямків фінансування за рахунок поєднання декількох підходів щодо їх оцінювання, а також оновлення і встановлення більш жорстких критеріїв відбору.

Скорочення питомої ваги позикових ресурсів можливе за рахунок проведення попередніх заходів і отримання додаткових коштів від власних джерел фінансування інвестицій.

Розроблені рішення (додаток Д, Е) допоможуть ПрАТ «ПівнГЗК» мати позитивні наслідки у вигляді спроможності повного усунення застарілої техніки та обладнання, покращення конкурентних позицій на ринку металосировини та підвищення рівня інвестиційної привабливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бердар М. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2010. 352 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Berdar_Marharyta/Finansy_pidpryiemstv.pdf?PHPSESSID=ope2pe2ptcvug2lr0ansr83s30 (дата звернення 12. 02. 2021).
2. Борисов А. Б. Большой экономический словарь Москва: Книжный мир, 2003. 895 с.
3. Бунда О. М., Перова О. М. Методичні аспекти аналізу фінансового стану Підприємства. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Економічні науки*. 2015. № 2. С. 99–107. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vknutden_2015_2_18.pdf (дата звернення 16. 02. 2021).
4. Варченко О. М., Липкань О. В. Методичні підходи до оцінки інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Інноваційна економіка*. 2016. № 3–4 (62). С. 29–38.
5. Войнарченко М. П., Бушовська Л.Б. Інвестиційна діяльність як об'єкт управління. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2015. № 5(21). С. 40–44. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n5.html> (дата звернення 10. 03. 2021).
6. Гаркуша Н. М., Цуканова О. В., Горошанська О. О. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті. URL: https://pidru4niki.com/1279091240741/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/metod_vnutrishnoyi_normi_pributku (дата звернення 10. 03. 2021).
7. Герасимова С. В. Управління інвестиційною діяльністю акціонерних товариств в умовах ринкової трансформації економіки: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04. Київ, 2009. 31 с.
8. Гладка Д. О. Методики аналізу ефективності інвестиційної діяльності: матеріали XLVI наук.-техніч. конф. ф-ту менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету (м. Вінниця, 22–24 березня 2017 р.). URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2017/paper/download/1852/1477> (дата звернення 17. 04. 2021).
9. Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І. Інвестування: підручник Київ: Знання, 2008. 456 с. URL: https://pidru4niki.com/15290527/investuvannya/meta_zavdannya_funktsiyi_investitsiyanoi_diyalnosti#:~:text=%D0%9E.,%D1%88%D0%BB%D1%8F%D1%85%D1%96%D0%B2%20%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D1%96%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1

[%97%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0](#) (дата звернення 17. 04. 2021).

10. Дем'янчук О. Р., Костецький В. В. Інвестиційна діяльність підприємства як фактор його розвитку. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. С. 43–45. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/27811/1/43.PDF> (дата звернення 10. 02. 2021).

11. Діденко Є. О., Гапіч О. В. Управління інвестиційною стратегією підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/66.pdf (дата звернення: 25.04.2021).

12. Докієнко Л. М., Клименко В. В., Акімова Л. М. Інвестиційний менеджмент: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2011. 408 с.

13. Доуртмес П. О. Теоретико-методичне забезпечення оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності промислового підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2018. 21 с.

14. Дуфенюк О. М. Визначення економічної сутності інвестицій та міжнародної інвестиційної діяльності в умовах розвитку ринкових відносин. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. Львів, 2007. Вип. 17.2. С. 152–160.

15. Єпіфанова І. Ю. Підвищення якості інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств Вінниччини. *Економічний простір*. 2009. № 23/2. С. 287–288.

16. Жарун О. В. Значення класифікації інвестицій для найбільш вдалого капіталовкладення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 1. С. 9–11. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ipd_2009_1_3.pdf (дата звернення: 15.03.2021).

17. Замлинський В. А. Фінансово-економічні показники ефективності інвестиційних процесів на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 16. № 2. С. 12–18. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ecan_2014_16%282%29_4.pdf (дата звернення: 15.03.2021).

18. Замятіна Н. В. Теоретико-методичні засади управління інвестиційною діяльністю підприємства. *Фінансовий простір*. 2013. № 3. С. 138–142. URL: <https://ofp.cibs.ubs.edu.ua/files/1303/13znavtzu.pdf> (дата звернення: 15.03.2021).

19. Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент. URL: https://pidru4niki.com/11650503/ekonomika/metod_rozrahunku_periodu_okupnosti_investitsiy (дата звернення 05.03. 2021).

bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/agroincom_2013_10-12_5.pdf (дата звернення 10. 02. 2021).

32. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.

33. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Планування туристичної діяльності. URL: https://pidru4niki.com/1584072020532/turizm/planuvannya_turistichnoyi_diyalnosti (дата звернення 21. 02. 2021).

34. Матрос О. М. Аналіз інвестиційної діяльності підприємств: теорія та методологія: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. Київ, 2011. 22 с.

35. Маркіна І. А., Таран-Лала О. М., Гунченко М. В. Контролінг. URL: https://pidru4niki.com/1791021154384/finansi/metodi_diskontuvannya_groshovih_p_otokiv (дата звернення 05. 04. 2021).

36. Менеджмент: Понятійно-термінологічний словник / за ред. Г. В. Щокіна, М. Ф. Головатого, О. В. Антонюка, В. П. Сладкевича. Київ: МАУП, 2007. 744 с.

37. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7). Звіт про рух грошових коштів. Чинний від 2012-01-01. Вид офіц. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_019 (дата звернення 26. 02. 2021).

38. Модифицированная внутренняя норма рентабельности (MIRR). *Энциклопедия*. URL: <https://www.cfin.ru/encycl/mirr.shtml> (дата звернення 20. 04. 2021).

39. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: На-каз Міністерства фінансів України. Чинний від 2013-02-07. № 73. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 26. 02. 2021).

40. Нкайя Б. Ж., Ларка М. І. Роль і значення інвестицій в діяльності підприємств. *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність «Форвард–2016»*: матеріали VII міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених (м. Харків, 27 груд. 2016 р.). Харків: НТУ «ХП», 2016. С. 155–156.

41. Новикова І. В. Вартісно-орієнтоване управління інвестиційною діяльністю підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Сумський державний університет. Суми, 2013. 219 с.

42. Пічугіна Т. С., Забродська Л. Д. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність та зміст управління. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. Вип. 2(1). С. 146–154

43. Податковий кодекс України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t102755?an=2> (дата звернення 26. 02. 2021).

44. Портер М. Стратегія конкуренції: Методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський. Київ: Основи, 1998. 390 с.

45. Правдюк Н. Л., Слівінська А. В., Сутність інвестиційної діяльності: роль та значення інвестицій. URL:

https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Vest_Ek6-2-2010-PDF/195-198.pdf

(дата звернення 27. 02. 2021).

46. Приб К. А. Інвестиційна складова управління розвитком підприємства. *Інтелект XXI*. 2015. № 1. С. 77–85. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/int XXI 2015 1 12> (дата звернення 15. 02. 2021).

47. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 20.10.2019 р. № 1560-XII (підстава – 155-IX). *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 47. Ст. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1560-12> (дата звернення: 05.02.2021р.).

48. Рубан В. В. Теоретичні основи визначення ефективності інвестиційної діяльності підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Економіка і менеджмент*. Одеса, 2016. Вип. 17. С. 93–96.

49. Савицкая Г. В. Экономический анализ: учебник. 11-е изд. испр., доп. Москва: Новое знание, 2005. 651 с.

50. Термін окупності інвестицій. *Оцінка інвестицій*.

URL:

<http://xn----dtbjmwegiok9b3mho.xn--j1amh/%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%BD-%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BF%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96/> (дата звернення 25. 04. 2021).

51. Федоренко В. Г. Інвестиційний менеджмент: навч. посіб. Київ: МАУП, 1999. 10 с.

52. Федоренко В. Г. Инвестознaвство: підручник. 3-тє вид., допов. Київ: МАУП, 2004. 480 с.

53. Феєр О. В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств у ринкових умовах. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2016. № 851. С. 140–145. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VNULPM_2016_851_20.pdf (дата звернення 18. 02. 2021).

54. Філімонова О. Б., Іваницька Г. Б. Сутність та формування інвестиційної стратегії підприємств. *Наукові праці. Економіка*. 2014. № 235. Т. 247. URL: <http://economy.chdu.edu.ua/article/download/40246/36369/0> (дата звернення: 29.04.2021).

55. Череп А. В., Рурка Г. І. Інвестиційна діяльність в Україні: стан та шляхи її активізації. *Держава та регіони. Економіка та підприємництво*. 2011. № 3. С. 48–52.

56. Шарп У., Олександр Г., Бейлі Дж. Інвестиції / пер. з англ. Москва: ІНФРА, 1997. 1028 с.

57. Щукін Б. М. Инвестування: курс лекцій. Київ: МАУП, 2004. 216 с.

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Методика оцінки фінансово-господарського стану підприємства

Показники	Формули для розрахунку
1	2
Показники оцінки майнового стану	
Коефіцієнт поновлення основних засобів (К _о)	$K_o = \frac{\Phi_{в.в.}}{\Phi_k}, \quad (A.1)$ <p>де $\Phi_{в.в.}$ – вартість введених основних засобів; Φ_k – балансова вартість основних засобів на кінець періоду.</p>
Коефіцієнт вибуття основних засобів (К _в)	$K_v = \frac{\Phi_{в.в.}}{\Phi_n}, \quad (A.2)$ <p>де $\Phi_{в.в.}$ – вартість виведених основних засобів; Φ_n – балансова вартість основних засобів на початок періоду.</p>
Показники ліквідності та платоспроможності	
Коефіцієнт загальної ліквідності (К _{з.л.})	$K_{з.л.} = \frac{ПА}{ПЗ}, \quad (A.3)$ <p>де ПА – поточні активи; ПЗ — поточні зобов'язання, грн.</p>
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (К _{а.л.})	$K_{а.л.} = \frac{ГК}{ПЗ}, \quad (A.4)$ <p>де ГК — грошові кошти, грн.</p>
Коефіцієнт термінової (швидкої) ліквідності (К _{ш.л.})	$K_{ш.л.} = \frac{ГК + ДЗ}{ПЗ}, \quad (A.5)$ <p>де ДЗ — дебіторська заборгованість.</p>
Коефіцієнт покриття запасів (К _{п.з.})	$K_{п.з.} = \frac{ВОК + КЗ}{З}, \quad (A.6)$ <p>де ВОК – власні оборотні кошти; КЗ – короткострокові зобов'язання; З – запаси.</p>
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань (К _{д.з.})	$K_{д.з.} = \frac{ДЗ}{ВК + ДЗ}, \quad (A.7)$ <p>де ДЗ – довгострокові зобов'язання ВК – власний капітал.</p>
Показники оцінки фінансової стійкості та стабільності підприємства	
Коефіцієнт автономії (К _а)	$K_a = \frac{ВК}{ВБ}, \quad (A.8)$ <p>де ВБ – валюта балансу.</p>

Продовження додатку А

1	2
Коефіцієнт фінансування (K_{ϕ})	$K_{\phi} = \frac{BK}{DЗ + KЗ'} \quad (A.9)$ <p>де ДЗ – довгострокові зобов'язання; ДЗ – короткострокові зобов'язання.</p>
Коефіцієнт маневреності власних коштів ($K_{\text{МВК}}$)	$K_{\text{МВК}} = \frac{BOK}{BK}, \quad (A.10)$ <p>де BOK – власний оборотний капітал.</p>
Коефіцієнт фінансового левериджу ($K_{\phi.л.}$)	$K_{\phi.л.} = \frac{DЗ}{BK'} \quad (A.11)$ <p>де ДЗ – довгострокові зобов'язання.</p>
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (коефіцієнт заборгованості) ($K_{\text{КПК}}$)	$K_{\text{КПК}} = \frac{\sum З}{\sum A'} \quad (A.12)$ <p>де $\sum З$ – сума усіх зобов'язань; $\sum A$ – сума усіх активів.</p>
Коефіцієнт мобільності ($K_{\text{М}}$)	$K_{\text{М}} = \frac{OA}{HA}, \quad (A.13)$ <p>де OA – оборотні активи; HA – необоротні активи.</p>
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами $K_{\text{ЗВОЗ}}$	$K_{\text{ЗВОЗ}} = \frac{BOK}{OA}, \quad (A.14)$
Коефіцієнт співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю ($K_{\text{Д/К}}$)	$K_{\text{ЗВОЗ}} = \frac{DЗ}{KЗ'} \quad (A.15)$ <p>де ДЗ – дебіторська заборгованість; КЗ – кредиторська заборгованість.</p>
Рентабельність результатів фінансово-господарської діяльності	
Рентабельність активів, % (P_a)	$K_{\text{ЗВОЗ}} = \frac{ЧП}{ССА} \times 100\%, \quad (A.16)$ <p>де ЧП – чистий прибуток (збиток); ССА – середньорічна сума активів.</p>
Рентабельність власного капіталу, % (P_k)	$P_k = \frac{ЧП}{ССВК} \times 100\%, \quad (A.17)$ <p>де ССВК – середньорічна сума власного капіталу.</p>
Рентабельність продукції, % (P_n)	$P_n = \frac{ЧП}{СП} \times 100\%, \quad (A.18)$ <p>де СП – собівартість продукції.</p>

Продовження додатку А

1	2
Рентабельність продажу (діяльності), % ($P_{пр}$)	$P_{пр} = \frac{ЧП}{ЧД} \times 100\%, \quad (A.19)$ <p>де ЧД – чистий дохід від реалізації продукції.</p>
Показники ділової активності	
Коефіцієнт оборотності активів ($K_{оба}$)	$K_{оба} = \frac{ЧД}{СОА}, \quad (A.20)$ <p>де СОА – середньорічний обсяг активів.</p>
Коефіцієнт оберненості оборотних активів ($K_{ооба}$)	$K_{ооба} = \frac{ЧД}{СООА}, \quad (A.21)$ <p>де СОА – середньорічний обсяг оборотних активів.</p>
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ($K_{одз}$)	$K_{одз} = \frac{ЧД}{ССДЗ}, \quad (A.22)$ <p>де ССДЗ – середньорічна сума дебіторської заборгованості.</p>
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості ($K_{окз}$)	$K_{окз} = \frac{ЧД}{ССКЗ}, \quad (A.23)$ <p>де СОА – середньорічна сума кредиторської заборгованості.</p>
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів ($T_{дз}$)	$T_{дз} = \frac{360}{K_{одз}}, \quad (A.24)$
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів ($T_{кз}$)	$T_{кз} = \frac{360}{K_{окз}}, \quad (A.25)$
Коефіцієнт оборотності запасів ($K_{оз}$)	$K_{оз} = \frac{СП}{СВЗ}, \quad (1.33)$ <p>де СВЗ – середньорічна вартість запасів.</p>
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$T_{кз} = \frac{ЧД}{ССВК}, \quad (1.34)$

Джерело: сформовано за даними [29].

ДОДАТОК Б

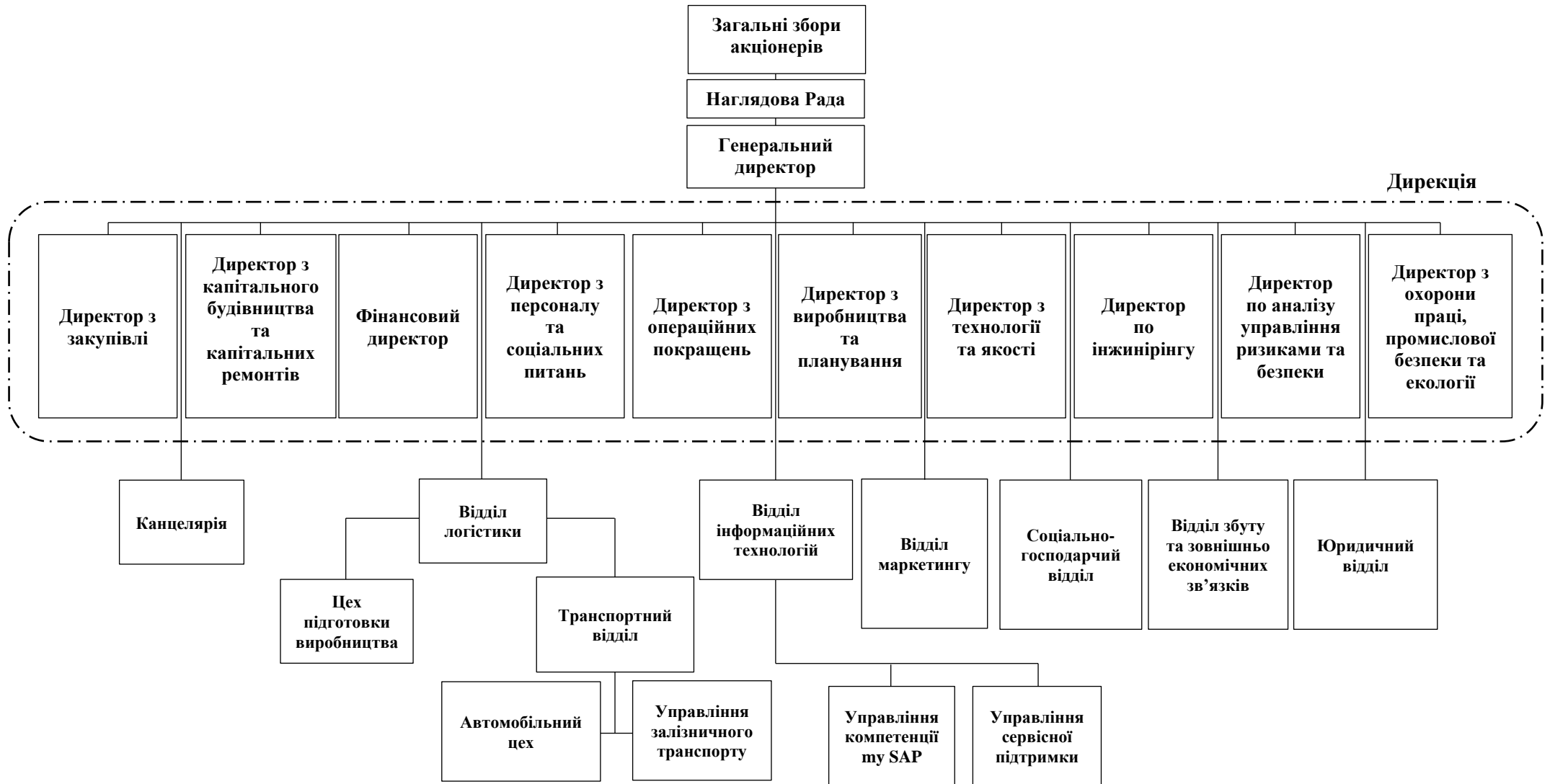

Рисунок Б.1 – Організаційна структура ПрАТ «ПівнГЗК» за 2019 р.

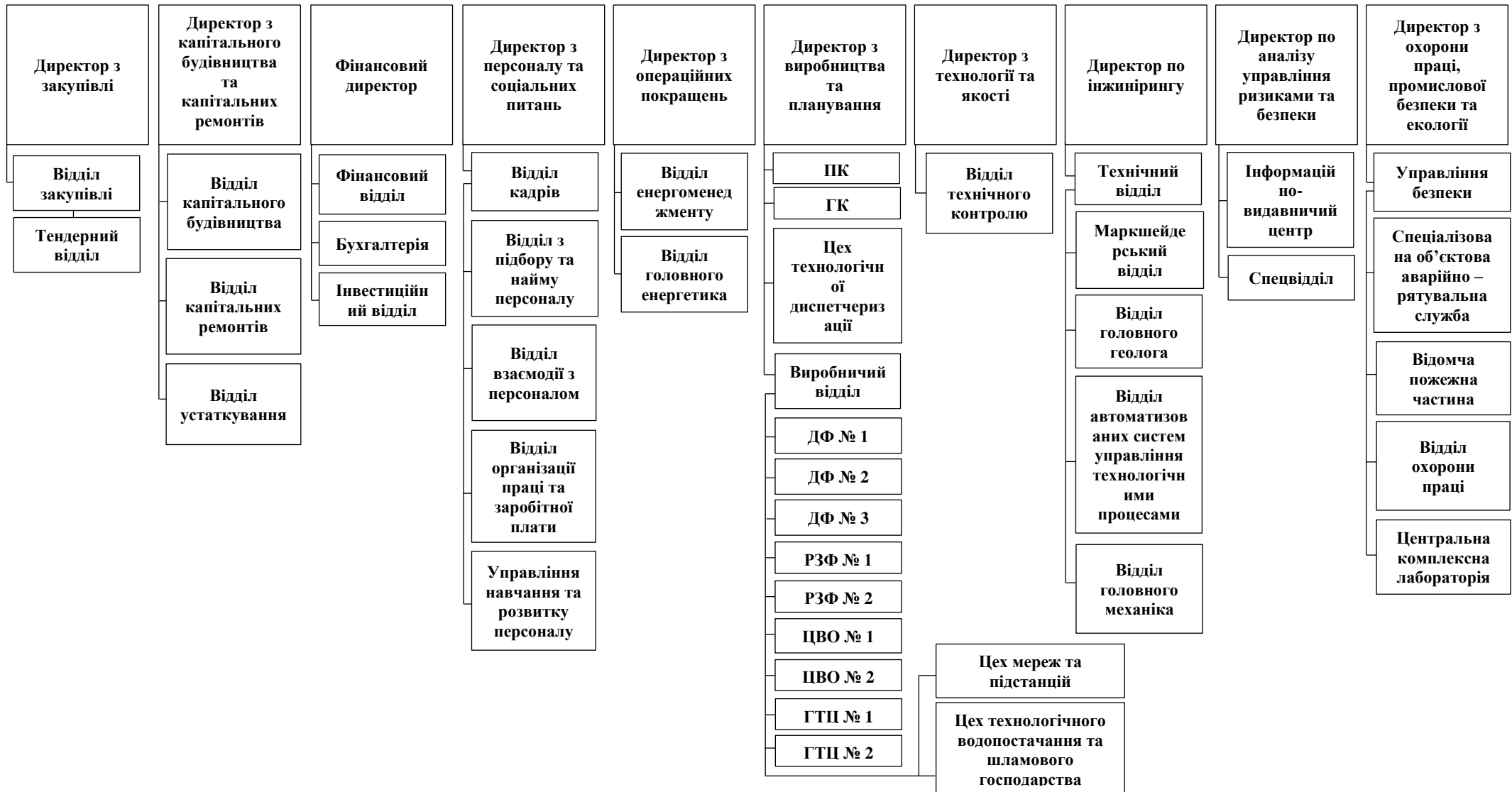

Рисунок Б.2 – Організаційна структура ПрАТ «ПівнГЗК» за 2019 р.

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Основні техніко-економічні показники ПрАТ «ПівнГЗК» за 2017-2019 рр.

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019/2018		Відхилення 2018/2017	
				+/-	%	+/-	%
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	23 282 274	26 102 600	28 472 960	2 370 360	9,08	2 820 326	12,11
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	13 752 677	13 362 685	13 820 468	457 783	3,43	-389 992	-2,84
Коефіцієнт зносу основних засобів на кінець року, %	15,62	28,47	6,91	-22	–	13	–
Фондовіддача, грн./грн.	1,69	1,95	2,06	0,11	5,64	0,26	15,38
Фондомісткість, грн./грн.	0,59	0,51	0,4	-0,11	-21,57	-0,08	-13,56
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	42 840 178	51 900 878	61 368 674	9 467 796	18,24	9 060 700	21,15
Коефіцієнт оборотності активів	0,54	0,50	0,46	-0,04	–	-0,04	–
Середньооблікова кількість штатних працівників, осіб	6351	6226	6341	115,00	1,85	-125	-1,97
Середня заробітна плата працівників, грн.	10 050,71	13 651,33	18 929,29	5 277,96	38,66	3600,62	35,82
Продуктивність праці працівників, тис. грн./чол.	3665,92	4192,52	4490,29	297,77	7,10	526,6	14,36
Фондоозброєність, грн./чол.	2165,43	2146,27	2179,54	33,27	1,55	-19,16	-0,88
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	11 487 819	13 330 821	16 055 749	2 724 928	20,44	1 843 002	16,04
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн.	0,49	0,51	0,56	0,05	9,80	0,02	4,08
Чистий фінансовий результат (прибуток), тис.грн.	7 791 826	8 211 036	7 994 978	-216 058	-2,63	419 210	5,38
Рентабельність активів, %	18,19	15,82	13,03	-2,79	–	-2,37	–

ДОДАТОК Г

Таблиця Г.1 – SWOT-аналіз (зовнішнє і внутрішнє середовище) ПрАТ «ПівніГЗК» за 2019 р.

Зовнішнє середовище			
Можливості	Оцінка	Загрози	Оцінка
Зниження показника імпорту залізорудної сировини в Україну	+8	Збільшення рівня інфляції	-8
Отримання митних пільг щодо експорту залізорудної сировини	+7	Збільшення обсягів поставок концентрату іншими гірничо - збагачувальними комбінатами	-6
Зниження облікової ставки	+7	Економічна і політична нестабільність країни (другий спалах захворювання COVID-19, бойові дії на Сході України)	-9
		Валютні коливання курсу	-7
Зниження рівня податку за користування надрами	+6	Низька платоспроможність покупців	-7
Збільшення обсягів збуту концентрату через розширення внутрішнього і зовнішнього ринків	+9	Невчасне постачання посередниками матеріально-технічних ресурсів, виконання підрядних робіт	-8
		Нестабільне законодавство	-8
Середня оцінка	+7,4	Середня оцінка	-7,57
Внутрішнє середовище			
Сильні сторони	Оцінка	Слабкі сторони	Оцінка
Вигідне географічне розташування	+8	Плинність персоналу	-8
Лідер гірничорудної галузі України (охоплює значну частку ринку)	+7		
Великі виробничі потужності	+8	Збільшення рівня собівартості продукції	-8
Великий досвід роботи як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках	+7	Вузький асортимент	-5
Наявність сертифікату ISO 9001-2009	+7	Забруднення навколишнього середовища	-7
Великі фінансові можливості	+8		
Середня оцінка	+7,5	Середня оцінка	-7,0

ДОДАТОК Г

Рисунок Г.1 – Дерево проблеми нестачі фінансування інвестиційної діяльності ПрАТ «ПівніЗК»

ДОДАТОК Д

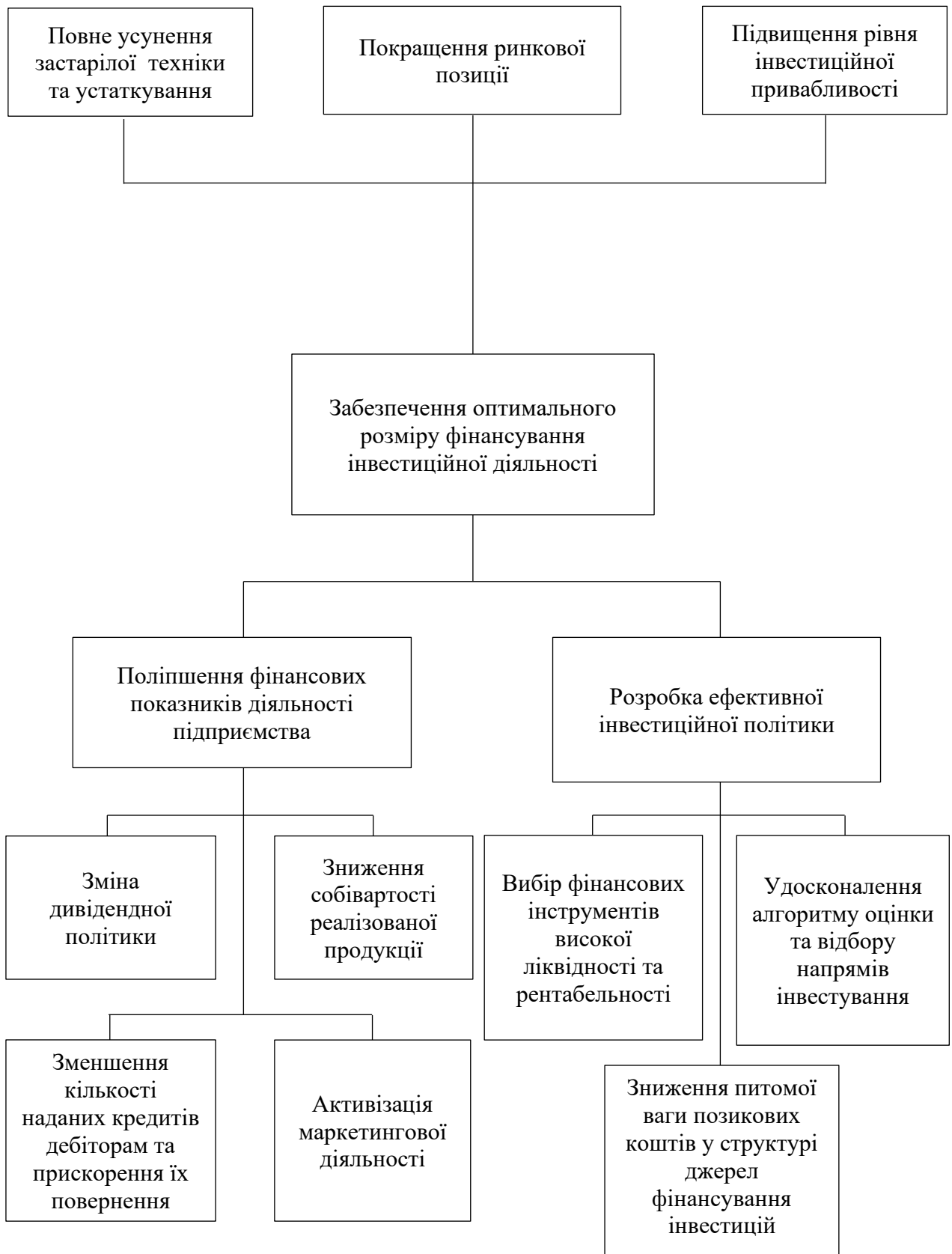

Рисунок Д.1 – Дерево рішень проблеми нестачі фінансування інвестиційної діяльності ПрАТ «ПівніЗК»

ДОДАТОК Е

Таблиця Е.1 – Заходи спрямовані на підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «ПівнГЗК»

Назва заходу	Опис	Очікуваний результат
1	2	3
Зміна дивідендної політики	За рахунок зниження розміру ставки дивідендів виникає утримання додаткового прибутку у короткостроковому періоді, який може бути реінвестований в обрані напрями розвитку підприємства.	Таке рішення призведе до поліпшення фінансових показників ПрАТ "ПівнГЗК" та підвищення прибутковості емітованих акцій.
Зниження собівартості реалізованої продукції	Зниження витрат відбувається за рахунок укладання договорів на виконання підрядних робіт за фіксованою ціною. Рішення враховує ризики зміни майбутніх цін на визначений перелік робіт та штрафи за порушення умов щодо встановленого рівня якості та строків їх виконання.	Підвищення рівня прибутковості підприємства та виникнення можливості збільшення фонду розвитку.
Зменшення кількості наданих кредитів дебіторам та прискорення їх повернення	Надання знижок за швидку оплату або через укладання договорів із замовниками про погашення певного відсотку із загальної вартості замовлення одразу після постачання продукції. Зменшення наданих кредитів відбувається за рахунок сегментування всіх клієнтів, виходячи з важливості, історії співпраці і їх платоспроможності.	Скорочення періоду погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей, покращення показників їх обіговості.
Активізація маркетингової діяльності	Збільшення участі підприємства на різноманітних виставках, конференціях промислового значення для розширення клієнтської бази, проведення партнерських заходів безпосередньо на виробництві; систематичне спілкування із ЗМІ (надання інтерв'ю, проведення брифінгів з пресою), організація презентацій нових проектів та збільшення кількості публікацій на сайті з приводу поширення останніх подій в діяльності товариства.	Стимуляція збуту товариства, покращення показників рентабельності, збільшення довіри із боку громадськості.

Продовження додатку Е

1	2	3
Вибір фінансових інструментів високої ліквідності та рентабельності	Збільшення обсягів грошових коштів та еквівалентів, надання переваги короткостроковій дебіторській заборгованості, обрання облігацій та короткострокових векселей одержаних, збільшення питомої ваги портфельних інвестицій (акцій інших компаній).	Оперативність у веденні поточних розрахунків з постачальниками, підрядниками, бюджетом та персоналом.
Удосконалення алгоритму оцінки та відбору напрямів інвестування	Модернізація системи обрання напрямів фінансування відбувається за рахунок поєднання декількох підходів щодо їх оцінювання, а також встановлення більш жорстких критеріїв відбору.	Зменшення кількості неефективних інвестицій.
Зниження питомої ваги позикових коштів у структурі джерел фінансування інвестицій	Скорочення обсягів фінансування інвестиційної діяльності за рахунок позикових коштів відбувається пропорційно збільшенню притоку додаткового грошового потоку від реалізації попередніх заходів.	Зниження вартості залучених коштів на фінансування інвестицій та залежності товариства від позикових коштів.